

ПОЛИТИКИНИ ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXII — Број 423
Субота, 6 фебруар 1960 г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У ОВОМ БРОЈУ:

- МАРС
- У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ
- КРОЗ АРХИВЕ

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бил и Бум, Флаш Гордон, Чардак ни на небу ни на земљи, Трећи на планини.

СВУДА

Лишаји, примитивни облик живота у биљном свету, могу да опстану у жарким тропским крајевима, али и на планинама Антарктика, где су готово увек слеђени.

РАТ ДУГМАДИМА

Још 1956 године објављен је у Француској рат дугмадица. Шкољке са најдебљим и најлепшим седефом од кога се прави дугмац налазе се у области Нове Каледоније. Због релативно високе цене седефа, многобројни гњурци су толико развили посао да је та врста шкољки била пред изумирањем. Да до тога не дође, влада је донела врло оштру одлуку по којој забрањује пролазак шкољки мањих од десет сантиметара дужине. За протекле четири године младе су могле довољно да се развију и Француска ће ускоро обуставити „ратно стање“.

ДОКАЗ НЕВРЕМЕНА

Двојица чувара светнионика код Ла Хага у Француској провели су пуних 17 дана на светнионку, потпуно изоловани од света иако свега 700 метара удаљени од обале. Невреме је ометало бродове и чамце да приђу светнионку. Тек када се море мало примирило један чамац за спасавање успео је да се приближи и пружи помоћ чуварима.

ОСТВАРУЈУ СЕ СНОВИ

вајцарски природњак Хорас Бенедикт д' Сосир изрекао је исте оне године — 1787 — кад се као први човек у историји испео на Мон Блан, највиши врх Алпа, за оно време запањујуће „пророчанство“:

— Доћи се дан кад ће испод Мон-Блана бити прокопан пут. Остварење његовог пророчанства, изреченог пре 173 године, ближи се сваког дана. Француске и италијанске екipe пробијају се кроз камен једна другој у сусрет.

Почетак радова на прокопавању тунела испод Мон Блана оживео је сећање на сличне подухвате предузете и извршене, још у Старом веку, примитивним алаткама.

Један од највећих техничких подвига старог Вавилона било је прокопавање тунела испод реке Еуфрата, који је био дуг 920 метара, широк 3,65 и висок 4,5 метра.

Како су Вавилонци успели да прокопају овакав тунел пре више од 4000 година? За време сушне сезоне они су скренули ток реке у једно вештачко језеро од 40 квадратних миља. Хиљаде робова, радећи од изласка до заласка сунца, ископали су дубок јарак у блатња-

вом речном кориту. Циглама и асфалтом обложили су зидове и подигли кров изнад јарка. Кад је тунел био завршен, Еуфрат је враћен у своје старо корито и потекао изнад тунела.

То је био први тунел ископан испод реке. Величина овог подухвата може се оценити тек кад се потсетимо да је човечанству било потребно 40 векова да би се одлучило на сличан пројект: тунел испод реке Темзе у Лондону, пробијен 1842 године.

Египћани и Римљани такође су копали тунеле. Да би се исушило језеро Фушино, тридесет хиљада римских робова копало је једанаест година кроз планину тунел дуг нешто преко 5,5 километара.

Један тунел који су Римљани сазидали између 115 и 130 године да би Атину снабдели свежом водом и данас је у употреби. За време дуге турске окупације тунел није био употребљаван, тако да се на њега потпуно заборавило. Откривен је и оправљен 1840 године, а 1925 укључен је у водоводну мрежу Атине.

ЗАТО...

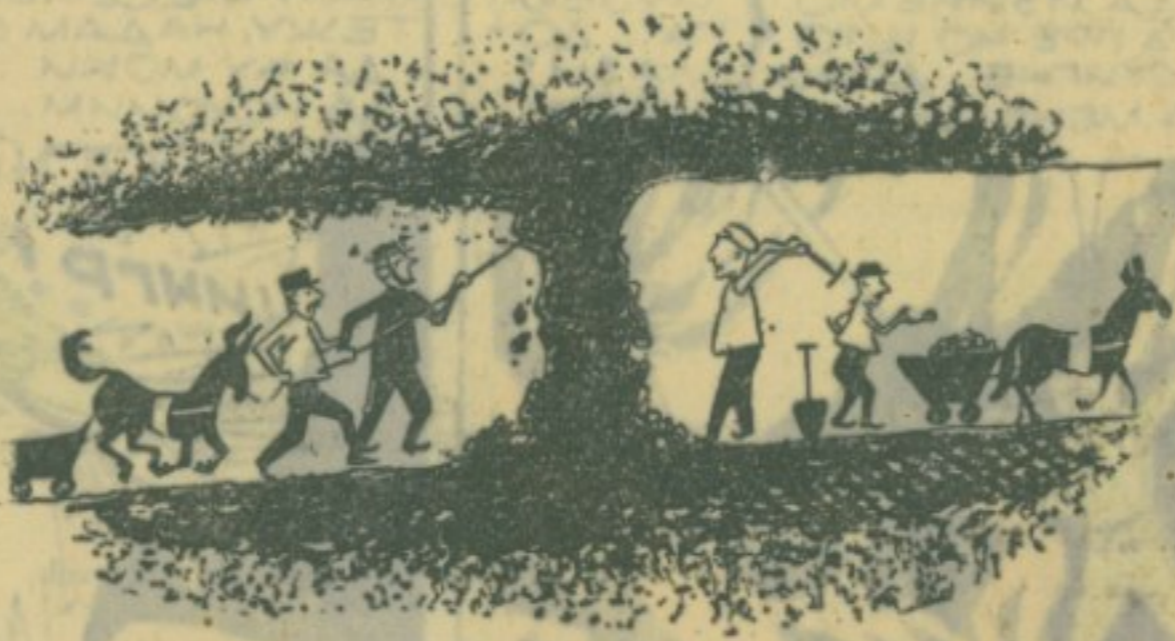
Птице не певају само из задовољства, већ да би привукле друге чланове свога рода и да би обратиле пажњу на евентуалне уљезе. Али, птица кардинал је једна од ретких врста код којих пева и мужјак и женка.

БАЧЕНИ ЧАСОВНИЦИ

На основу одлуке холандских органа за здравствену контролу 200 ручних часовника мораће да буде бачено. Наиме, утврђена је радиоактивност бројчаника и то таква да угрожава здравље њихових власника.

КОРИСНО

На 18.000 „микро-карата“ биће приказан целокупан метеоролошки материјал прикупљен у току Међународне геофизичке године. Запажања добијена у разним деловима света од јединствене су научне вредности. Први корак у њиховом научном коришћењу биће израда „светских климатских карата“ за сваки поједини дан када су вршена осматрања, и то како на површини земље тако и у вишим ваздушним слојевима. На томе послу сарађиваће седам држава.

Ripley's — Вероватни ишти не!

ЏОН ЕЛИОТ (1604-1692)
МОГАО ЈЕ ЈЕДНИМ ЈЕДИНИМ ГУШЧАЈИМ ПЕРОМ ДА НАПИШЕ ЧИТАВУ ВЕЛИКУ КЊИГУ.

ОФИЦИР КОЈИ ЈЕ КОМАНДОВАО РЕГИМЕНТОМ СРОДНИКА
ЏЕП ЦЕМС МЕТКАФ (1460-1539)
ИЗ АСКИГА (ЕНГЛЕСКА) ВОДИО ЈЕ 300 ВОЈНИКА У БИЦИ КОД ФЛОДЕНФИЛДА. ЕВИ ОНИ СУ СЕ ПРЕЗИВАЛИ МЕТКАФ И БИЛИ СУ МУ НАЈВЕЉИКИ СРОДНИЦИ.

ДУГОНОГИ КОМАР
НАСУПРОТ ДРУГИМ ИНСЕКТИМА ЛАРВА ЈЕ ЗА ВРЕМЕ ЛЕТА А У ЗИМУ СЕ РАЗВИЈЕ У ОДРАСЛОГ ИНСЕКТА. ТОЛИКО ЈЕ АЛЕРГИЧАН НА ТОПЛОТУДА МОЖЕ ДА УГЊИЧЕ НА ДОДИР ЧОВЕКОВЕ РУКЕ.

МОШЕЗА У СПРИНАГАРУ (КАШМИР)
САТРАЂЕНА ЈЕ НОВЦЕМ ДОБИЈЕНИМ ОД ПРОДАЈЕ ПОКЛОНА ИНДИСКЕ ЦАРИЦЕ НУР ЈАХАН — ЈЕДНОГ ПАРА ПАТУЧА УКРАШЕНИХ ДРАГИМ КАМЕЊЕМ

ЏОНАТАН ЦЕМС ТУГУД (1804-1892)
ИЗ КИРКБИ ОВЕРБЛУМА, У ЕНГЛЕСКОЈ УВЕК ЈЕ ПРЕСКАКАО ПРЕКОНЕ ЗАШУКИ НАОПАЧКЕ

© 1969, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved. 524

НАРОЧИТО КОД СУ У НЕЗГОДИ...

И неколико кратких прича може се видети да су животиње паметне а нарочито то испоје кад се налазе у незгоди.

Један лугар је испричао:
— Када сам једно јутро пошао са својим псом кроз један рит, боље рећи баруштину, при метих да он стално иде по неком трагу. Убрзо видех да мој

сетер гони једног старог ракуна. Осетивши да му је пас за петама он заплива по бари до једног дрвета, попе се на њега да предахне и осмотри ситуацију око себе. Мислио је да је опасност избегао и да се налази на сигурном месту. Међутим, пас, вешт пливању, одједном се створио пред њим. Видевши га, ракун нагло испружи своје две прне шапце и притисну њима главу пса држећи је дуго под водом. Када је на крају после дугог бацања ипак успео да се извуче из незгоде, пас побеже на обалу пренеражен и преварен у својим надама.

Чувар зоолошког врта забележио је:

— Један мали шимпанза требало је да изгуби свој зуб

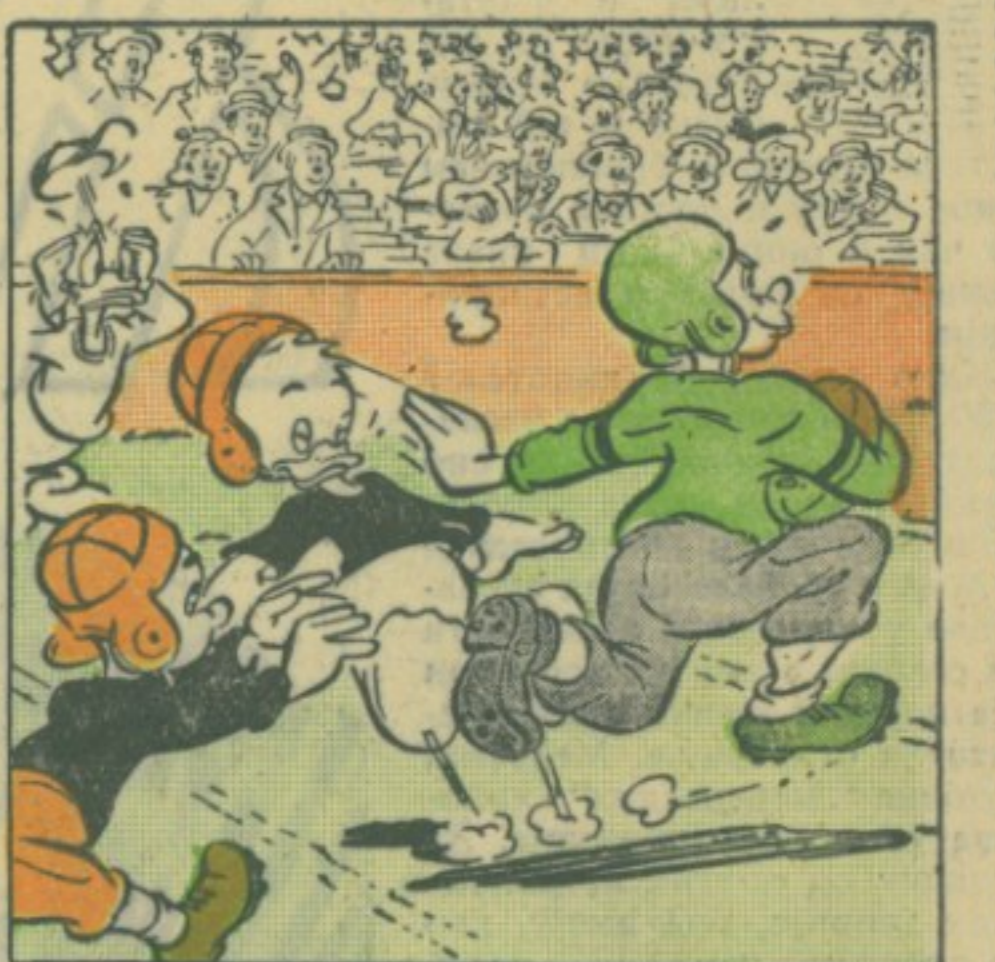
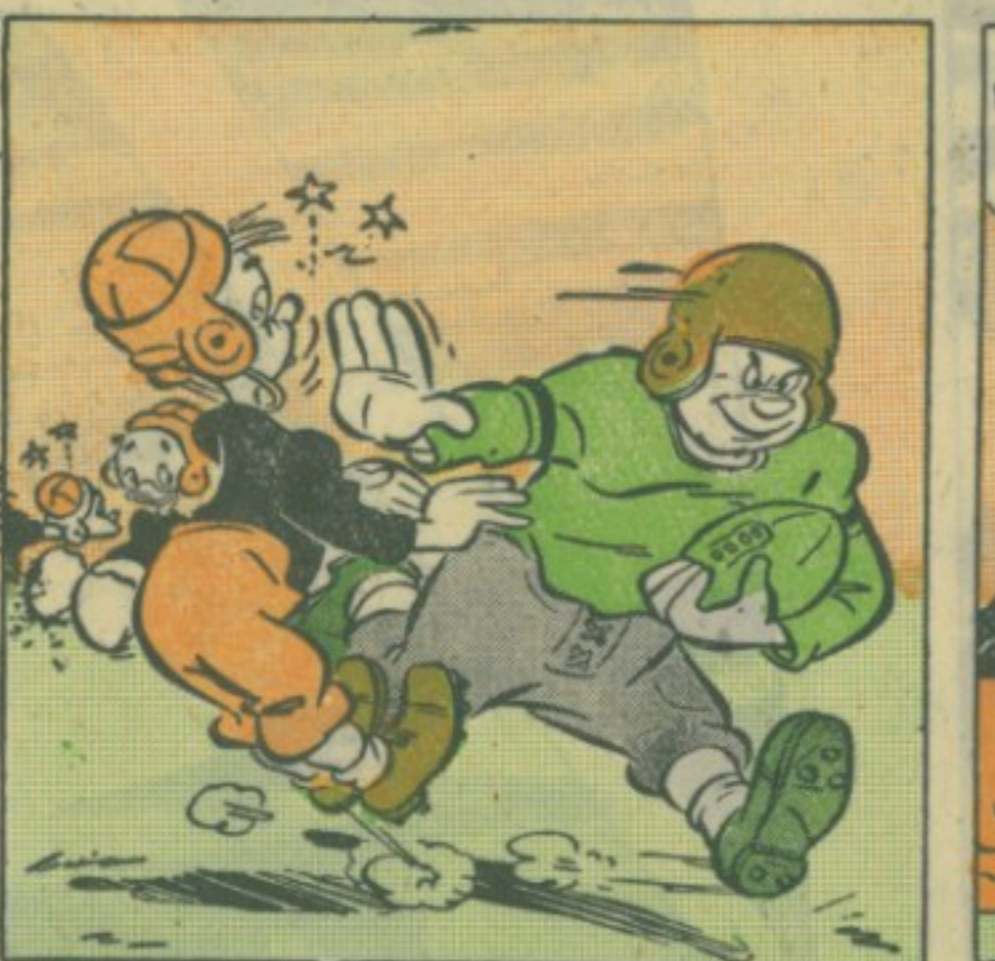

млечњак. Иако се зуб клатно беба-шимпанза више је волела да подноси бол него да јој га ишчупају. Како је моја дужност била да се бринем о мајмунима ја сам хео да јој помогнем у невољи. Више пута сам руком покушавао да расклинмам зуб и да га извадим. Али у томе нисам успео. Најзад сам дао клешта једноме од мајмуна, и он је одмах разумео шта треба да ради. За тили час успео је, уз моју помоћ, да извуче зуб. Али, на томе се није савшило. Читав једна група мајмуна која је пратила цео ток ове операције приђе да види извађени зуб, и мумлајући поче да напада мајмуна и да га туче. Тиме су вероватно хтели да га казне за оно што није смео да уради.

Радници са једног бродоградилшта у Индији посматрали су како велика слоница извла-

чи једно дебло уз узбрдицу, док је њен малишан каскао поред ње. У једном тренутку, када се слоница повила унапред, слонче брзим покретом смаче сурлом један ланац са дебла и она паде на предње ноге. Видевши шта је урадио слонче поче да бежи у шуму. Пошто се придигла мајка подиже сурло и пође у потеру за малишаном. И убрзо га стигне.

ПОБЕДНИК

Шведски укротитељи дивљих животиња остали су без посла од 1 јануара 1960, када је ступио на снагу нов закон према коме су забрањене претставе са укротеним зверима, као и њихов пролаз кроз Шведску. Циркуси у Шведској ће морати убудуће да се одрекну лавава, тигрова и медведа, чак и мајмуна јер су и они на забрањеној листи. То је с тешком борбом извојевало шведско Друштво за заштиту животиња.

И ТО СЕ СКУПЉА

Хоуп Свини, обућар из Мелбурна, има јединствену збирку. Кад год би неки чувени атлетичар код њега поручио тркачке ципеле, правио је два пара и један задржавао за себе. Тако је за 40 година сакупио „дупликате“ ципела многих чувених атлетичара.

„ТОБАКИСТИ“

„Тобакист“ је нова реч у Шведској. Настала је отуда што је од 1 јануара 1960 године подигнут државни монопол на дуван. Отсада ће га продавати свака трговина која то хоће. Да би се разликовали од „нових продаваца дувана“ и да би истакли своју већ стечену специјалност, досадашњи продавци дувана одлучили су да себе назову „тобакистима“. Тако гласе и њихове фирме исписане специјалним једнообразним словима.

ЕСКИМКЕ СУ ПОЧЕЛЕ ДА ЗАМЕЊУЈУ СВОЈА КРЗЕНА ОДЕЛА ТОПЛИМ ВУНЕНИМ И ПАМУЧНИМ ТКАНИНАМА, ОД КОЈИХ, НАРАВНО, ПРАВЕ ОДЕВУ ПРЕМА СВОМ УКУСУ И ПОТРЕБАМА. НА ЊИХОВИМ ЛИЦИМА СЕ ВИДЕ ТРАГОВИ МОНГОЛСКЕ РАСЕ, РАСЕ ЊИХОВИХ ПРЕДАКА КОЈИ СУ ПРЕ 1800 ГОДИНА ДОШЛИ У АМЕРИКУ ПРЕКО БЕРИНГОВОГ МОРЕУЗА.

КОЛИКО ЈЕ ДОСАД ЖИВЕЛО ЉУДИ?...

На земљи је досад, наравно ако је рачуница тачна, живело 4,35 милиона људи. До овог закључка дошао је некадашњи управник централног статистичког завода у Бечу, професор Винклер, који је недавно у бечком Институту за науку и уметност одржао предавање на тему „Колико је људи досад живело на земљи?“

Резултат рачуна, изведеног у три варијације, своди се на хиљаде милијарди. Минимална вредност износи 3,39, просечна 4,35, а максимална 5,26 милиона. Примењено на насељиву површину то чини 33.909, 43.500 и 52.600 становника на квадратни километар.

„ТИНЕЈДЖЕРИ“

У Француској се проучава завођење новог закона према коме би млади галамције, свуда већ познати под именовом „тинејџери“, после уличних изгреда одмах могли бити позвани у војску, да се у армији науче дисциплини.

ЈЕДАН ПРИМЕРАК ДРУГОГ ИЗДАЊА

На аукцији књига у Лисабону налази се и један примерак другог издања, из 1605 године, „Дон Кихота од Ла Манче“ од Сервантеса. Нађен је у заоставштини једног познатог књижара и библиотекара.

У науци, вероватно, нема ничег смељег и фантастичнијег од хипотеза о Марсу. Свака је већ облетела огромном брзином земљину куглу и постала позната чак и онима који иначе немају ни појма о астрономији.

Како настају те хипотезе? У првом тренутку не изгледа тешко одговорити на ово питање. Као и друге хипотезе о свемиру, и претпоставке о Марсу требало би да су настале у одређеној зависности од степена развита астрономске науке и њених инструмената за осматрање. Међутим, судбина „марсовских“ хипотеза је сасвим другачија. За разлику од других астрономских теорија, оне имају, као по правилу, „земаљско“ порекло. Наиме, оне су у извесном смислу „одраз“ онога што се догађа на Земљи. Треба се само сетити неких историских чињеница и — постанак „марсовских“ хипотеза неће нам више изгледати као низ произвољних сензација, већ ће добити обележје веома занимљиве законмерности.

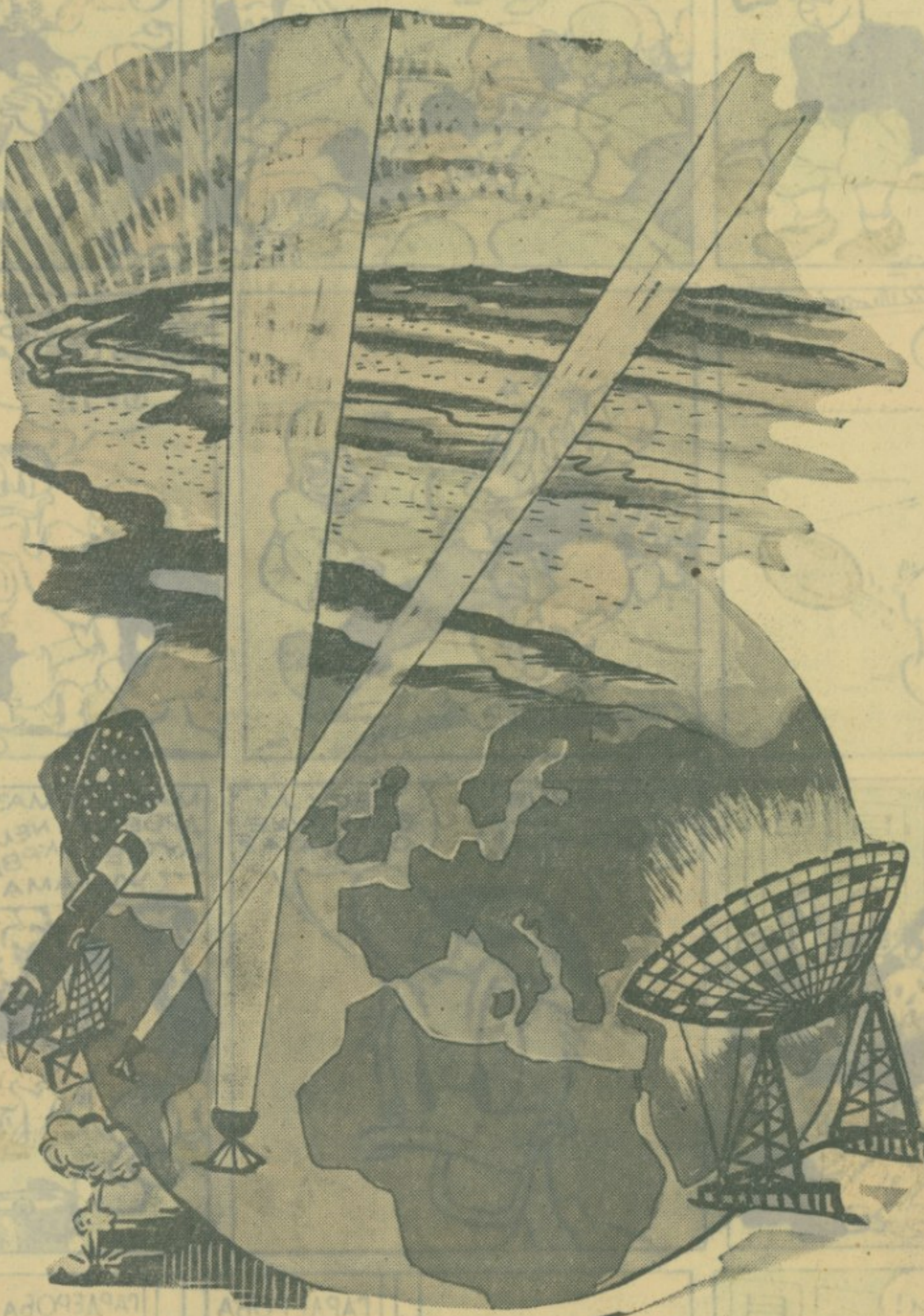
1869 година. Завршено је грађене Суецког Канала. И већ за време првог великог приближавања Марса (1877) италијански астроном Скиапарели открио је на Марсу мрежу уских, праваних, тамних линија. Скиапарели назива те линије каналима, али с тим називом још не узвезује одређен појам вештачких канала за протицање воде.

Године протичу. Скиапарели наставља да проучава канале на Марсу. Године 1888 на карти италијанског астронома већ их је унесено 130. Најзад, у периоду од 1893 до 1895 Скиапарели износи своју хипотезу о вештачком пореклу канала. У то време (1894) амерички астроном Парсивал Лоуел оснива у држави Аризони специјалну опсерваторију за изучавање Марса, на рочишту његових канала.

Тако је, дакле, хипотеза о вештачким каналима на Марсу повикла између 1893 и 1895 године. Баш у то време била је завршена изградња Каналог Канала (1895) и копао се Панамски Канал — што је привлачило пажњу читавог света.

Случајно подударате! Али, ево једне занимљиве појединости: много касније дознало се да су сто година пре Скиапарелија неки научници уне-

МАРС...

...НЕ, НАЈПРЕ ЗЕМЉА!

ли на карте Марса око 60 канала. Али, ниједан од њих није поменуо реч „канал“ нити изнео хипотезу о њиховом „вештачком“ пореклу. Требао је чекати док на Земљи није почела епоха изградње великих канала. Тек тада су у тамним правим линијама које пресецају површину Марса научници видели — канале!

Деведесете године 19 века. Пронађени су јаки рефлектори са стакленим параболичким површинама одбијања. У европске војске уводи се командовање помоћу рефлектора, а у ратне морнарице светлосна сигнализација. Пролази неколико година и... већ почетком 20 века у листовима се појављује сензационално обавештење: неколико астронома открили су у близини терминатора (граница осветљеног и неосветљеног дела) Марса светле беле тачке. Светлосни сигнали Марсоваца? У сваком случају, многи су тако тврдили.

НА ИСТОМ СТАБЛУ

Још су стари путници одлазећи у далеке земље Истока писали поред осталог и о разним зачинима, због којих се често и ишло тамо. Међу осталима помињу се и орашчићи. На Молучким Острвима расту каранфилићи, орашчићи и мускат. Орашчићи и мускат успевају на истом дрвету које достиже висину од десет до петнаест метара. Његово лишће је сјајно и дугуљасто, а плод личи на малу брескву. У њему се налази орашчић, онакав какав се види у трговинама. Ма са која обавија орашчић суши се и постаје тамномрка. То је мускат.

Али, пажљиво проверавање довело је до закључка да светле тачке нису зраци марсовских рефлектора. Не, то су једноставно облаци осветљени Сунцем.

III

Почетак двадесетих година 20 века. Број радио-љубитеља нагло се повећава. Успостављена је радиовеза између континената. Етар је пуни позивних знакова краткоталасних станица. Систем радиовеза се сваки даном усавршава.

И готово на самом почетку — 1924 године — листови објављују нову сензацију: неке радиостанице примиле су сигнале с Марса. Међутим, поверавања и овог пута показују да се ради о заблуди: „радиосигнали с Марса“ били су шала неких радиоаматера.

IV

Приче о биљном свету на Марсу почеле су да се шире још 1860 године. Али, да би се с прича прешло на научне

хипотезе било је потребно схватити извесне особености марсовског растинја. Наиме, требало је објаснити зашто то замисљено растинје другачије одбија светлост од биљака на Земљи.

То је било могућно тек после познатих радова Лутера Бербанка и Ивана Владимировича Мичурина, који су у пракси доказали задивљујућу способност прилагођавања растинја условима средине. Наиме, тек после Бербанка и Мичурина родила се астроботаника.

V

Година 1937. Јапански астрономи забележили су на Марсу јаку ерупцију. О њеном узроку није изнета никаква хипотеза.

Година 1945. Над Хиросимом и Нагасакијем подигао се облак атомских експлозија.

Године 1951 и 1954. Јапански астрономи поново су забележили експлозије на Марсу од којих је једна била праћена појавом белог облачка. Одмах се износи претпоставка да су то — атомске експлозије...

VI

Године 1945-1950. Авионе са елисама почиње да замењује реактивна авијација. Раде се планови авиона са атомским моторима. И 1950 године први пут се јавља хипотеза о томе да је тунгуски метеорит који је пао још 1907 го-

дине, био атомски ракетни свемирски брод Марсоваца.

Занимљиво је, и веома карактеристично да се ова хипотеза јавила 1950 године, а не 20 или 30 година овог века кад се о тунгуском метеориту много говорило и кад му се обраћала веома велика пажња.

VII

Године 1957-58. Један за другим лансирани су први вештачки Земљини сателити. Реч „вештачки сателит“ постаје необично популарна. И готово одмах...

... године 1959 доктор физичко-математичких наука М. Шолоховски износи хипотезу по којој су Марсови месеци — Фобус и Дејмос — његови вештачки сателити.

Да се одмах оградимо: „земаљско“ порекло ниуколико не умањује значај „марсовских“ хипотеза. Свака од њих има своју судбину, свака је одиграла или игра своју улогу у науци. Неке од њих имају данас само историјски значај (на пример хипотеза о светлосним сигнаlima), друге су постале опште признате (хипотеза астроботанике), а треће тек треба проверити (хипотеза о вештачким Марсовим сателитима). Хтели смо да истакнемо само једно: ма колико нам „марсовске“ хипотезе изгледале смеле оне одражавају готово искључиво оно што је човек већ начинио и открио на Земљи.

БЛАГО ГОСТУ

У пределима језера Тобе, на острву Суматри, живи племе Багака. Његови припадници су врло гостољубиви. Када им дође истакнути гост они испекну на ражњу прасе и њиме служе само госта. Нико од укућана не може да окуси ако га сам гост не понуди. Тај његов гест укућани сматрају за велику част. При гозби служи најстарији зет у породици, а на крају се дају поклони госту, затим се рецитију похвалне песме, свира музика, аплаудира, па се најзад госту огрне леп изаткан шал зван улос.

Пад цена лавље коже

У Дар ес Салааму, у Тангањики, нагло је пала цена лављој кожи. Тачан узрок није познат, али нема сумње да ће ова мода у одевању жена поштедети живот овим афричким животињама. Кожа краља животиња данас је 17 пута јефтинија од леопардове.

Насупрот томе, кост нилског коња трипут је скупља од слоноваче а један килограм носороговог рога вреди колко један килограм сребра.

После седамнаест и година

У Другом светском рату совјетски артиљерац Тарас Мартиник био је тешко рањен. Услед контузија изгубио је моћ памћења и говора. Како са собом није имао никаквог документа, уопште се није знало ко је. Његова породица та је прежалила, јер читавих 17 година није чула ништа о њему.

У току лечења Мартиник је променио многе болнице и тек је недавно лекарима пошло за руком да му поврате моћ говора и памћења.

Пошто је излечен, он се сетио да је из села Макејевка у близини града Стаљина, а баш ту су га лекари и излечили. Када се вратио у село затекао је жену и двадесетогодишњег сина кога је оставио као децака од три године.

Најад албајроса

Према америчком листу „Тајм магазин“, на пацифичком острву Мидвеј борави око 645.000 албатроса. За време Другог светског рата острво Мидвеј било је у средишту многих војних операција, а после рата остало је као једна од база америчке морнарице. Ни тешки бојни бродови, ни хиљаде војника, ни пуцњава нису до данас уплашили бројна јата ових птица које се спуштају нарочито радо на писте аеродрома. Албатроси дочекују и заједно са авионима узлећу, али се, као што је то било и на другим усамљеним острвима — сударају са летилицама и наносе значајну штету у људству и материјалу. Откако је престао рат с Јапанцима, албатроси су нанели штету америчкој војсци само у ситном материјалу — оштећење елисе, радарских уређаја и томе слично — у вредности од 150 милиона франака. Било је случајева да су албатроси у судару са авионом обарали апарат на земљу и тада је штета износила око 30 милијарди франака.

Да се ослободу ових лепих птица на Мидвеју, морнарица САД је много шта покушавала: убијали су их мечама и ракетама, плашили су их бенгалском ватром али ништа није помогло. Зоолози су предложили уништавање јаја, али су женке одмах полагале друга. Служили су се авионима као мамцем и водили их и до 6.000 километара далеко, но сви су се сами враћали.

Најзад је донета одлука да се птице масовно убијају, али су се против тога побунили многобројни љубитељи природе у САД, који претстављају значајан број гласачких кулици. Тако је донета и последња одлука: морнарица је на суседном острву Кур раскрчила трње и створила нове писте за авионе, но албатроси су наставили да прокосу.

Различије

Верује се да свиња једи халапљиво, а птица мало и да пробира. Пројдрљивост свиње ушла је чак и у изреку, али није тачна. Уствари, свиња у погледу јела спада међу разумније животиње. Једе одмерено, а коњи и краве једу халапљиво и преједају се. Птице имају огромне апетите и дневно могу да поједу хране која одговара половини њихове тежине.

ДАНАС КУПИ СУТРА ПЛАТИ

на свих пет континената. Пословање клуба се тако проширило да он има већ 1200 службеника.

Поред овог клуба изникла је године 1958 и конкурентска организација „Америчка експресна компанија“ која данас броји 700.000 чланова. И њени чланови могу да добијају кредит широм света и да тек накнадно плаћају рачуне. Поред ова два гиганта јавило се још туче мањих оваквих организација. Оне данас омогућавају својим члановима да у 120 земаља обављају куповине на кредит.

У Америци се све више шири покрет „Данас купи касније плати“. Помоћу своје кредитне карте власници могу да обављају равне куповине, да путују и да се проводе а да притом не издаду ниједан једини цент. Касније они добију рачуне преко куће и тада плаћају. Власници оваквих карата могу да се „трошкар“ без пара и ван Сједињених Држава. На пример да путују око света, да набаве авионске и бродске карте за Европу, да се проводе у ноћним локалима Париза или Токија...

„Отац“ овог покрета је Франк Мак Намара један пословни човек из Њујорка. Почетком фебруара 1950 године он је у једном њујоршком локалу природно вечеру за своје пријатеље. Када је требало да плати рачун испоставило се да није понео новац. Третирао је два часа док му је жена донела новац и ослободила га неугодне ситуације.

После незгоде родила се идеја за стварање једне организације чији би чланови добијали кредит свуда, кад по-

кажу чланске карте. Мак Намара је ово изложио свом сараднику Ралфу Шнајлеру, и они су закључили да би чланска карта њихове организације могла да одложи непосредно плаћање, односно чак да га одгоди за један па и више месеци.

Тако је дошло до оснивања „Динерсклуба“ у који се најпре учланило 200 људи. Поред осталих, чланови клуба су постали и власници 14 великих њујоршких ресторана, и пристаји да свим члановима дају кредит. Уз чланарину од пет долара стицало се право на ову повластицу, али је свако био дужан да плаћа још 7 одсто интереса за испостављање рачуна. Протекле године клуб је већ имао милион чланова који у 35.000 ресторана, трговина, установа, могу да обављају послове без непосредног плаћања.

Чланови клуба поред осталог купују лекове, цигарете, авионске карте, цеве, путују

АТЛАС СВИХ ПАШЊАКА У СВЕТУ

Организација за исхрану и пољопривреду у оквиру Уједињених нација — ФАО — већ годинама припрема издавање географског атласа у коме ће бити назначени сви природни пашњаци у свету: степе, пампе, саване, прерије и слично. Као прва, ускоро ће се појавити карта афричких ливада.

СНИМЉЕН МЕТЕОРИТ

Чехословачким астрономима је пошло за руком да фотографују метеорит тежак шест тона. Кад је дошао у атмосферу распао се на 19 делова који, кад су пали на земљу, тежили су и по 10 килограма.

СВЕЖ ИЛИ БАЈАТ ХЛЕБ?

Стручњаци за изучавање и скривање пажљиво испитују састав, начин печења и количину хлеба коју треба јести. Али тек недавно су запитани зубни лекари шта они мисле о хлебу. Сви су се изјаснили да свеж, топао а нарочито непечен хлеб може да буде непријатељ број 1 за наше зубе. Помало влажна „средина“ лако залази у поре зуба и упија отпатке хране који образују погодно тле за развитак на-

рочите киселине веома штетне за зубну глеђ. На тај начин се лако отвара пут кварењу. Супротно томе, мрве добро печеног хлеба стружу површину зуба и не дозвољавају заостајање хране. Сем тога, за суве залогаје хлеба потребан је већи напор при жвакању чиме се вилица и десни снаже. Зубни лекари зато кажу да треба јести добро печен свеж или бајат хлеб.

И ДРУГИ

Поред дијаманта постоји још извесан број каменова који су довољно тврди да се помоћу њих може сећи стакло. Боље су познати: циркон, кварц, топаз и корунд. Ти каменови су обојени, али се неки од њих могу наћи и бели.

А одевање...

Према статистикама већине земаља види се да мушкарци живе нешто краће од жена. Испитујући узроке, прво се мислило да их треба тражити у тежим пословима које мушкарац обавља, у злоупотреби алкохолних пића. Међутим, енглески лекари су сасвим неочекивано покушали ово да објасне на други начин. Наиме, јако их је изненадио податак енглеске статистичке службе да се људи у 95% случајева облаче лети

и зими на исти начин, док жене одећу прилагођавају температури годишњег доба. Пошто на Британским Острвима разлика између зимске и летње температуре може да буде 30 до 40 степени, лекари претпостављају да у одевању — претерано топло одело лети, а релативно лако зими — лежи главни узрок у несразмери смртности између Енглеца и Енглескиња.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1 ЦАРЕВИТ МИЛОШ И БРКА СПАСЛИ СУ ПРИНЦЕЗУ БИСЕРКУ И ДВА СТРАНА ВИТЕЗА ИЗ ЧАРДАКА НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ... ЗА ЊИМА СПУШТАЈУ ИЗ ЧАРДАКА И НАБЕНО БЛАГО.

ШТА? ТЕБИ ДЕВОЈКА, А МЕНИ СВЕ БЛАГО? ПРИСТАЈЕМ!

ИЗДАЈИЦЕ!

2 МИЛОШУ, БРКО! ОВАМО БРЖЕ!

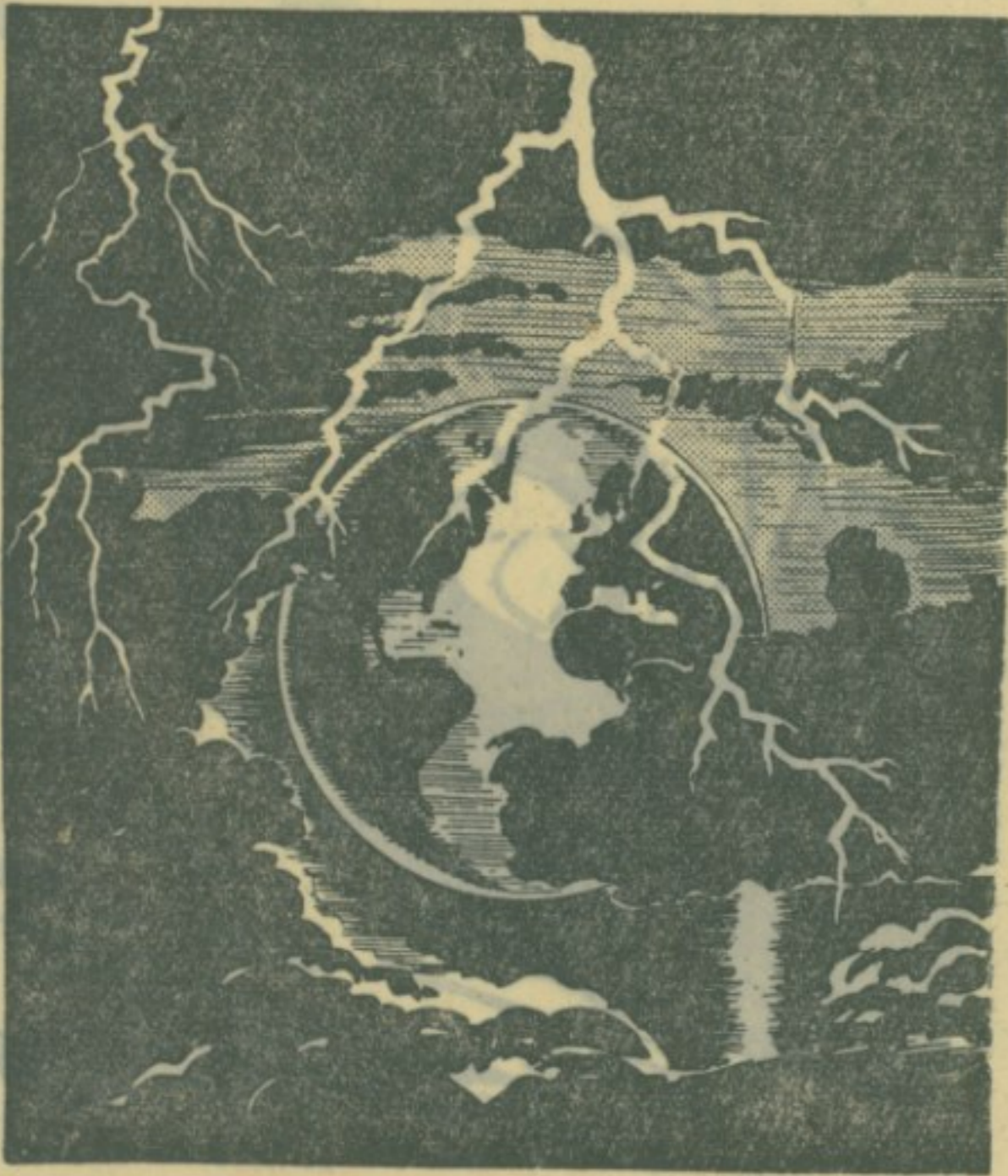
ШТА ЛИ СЕ ТО ДОГАЂА? БРЖЕ, БРКО, ДОЛЕ!

3 ПОТПАЛИТЕ КОНОПАЦ!

УМАКЛИ СУ НАМ! — АЛИ СТИЖИ ЋЕМО МИ ЊИХ ИПАК...

4 ЦАРЕВИТУ ЗАР НЕ ВИДИШ ДА ОДАВАБ НЕ МОЖЕМО ДА СКАЧЕМО ХАЈДЕМО БРЖЕ НАТРАГ ГОРЕ!

5 ПОШТО СУ ИЗДАЈИЦЕ ПОТПАЛИЛИ КОНОПАЦ, МИЛОШ И БРКА СУ МОРАЛИ ДА СЕ ВРАТЕ НА ЧАРДАК...

ЗА 24 ЧАСА

Сматра се да се у времену од 24 часа на целој земљи догоди око 200.000 непогода с грмљавином.

„ЗА СВЕ БОЛЕСТИ“

И поред великих успеха постигнутих у медицини, народни лекови увек се употребљавају у целом свету. Има их свакојаких а неки лече „све“ болести. Разуме се, да су резултати махом проблематични, а најчешће штетни. У Индонезији се умор, ломота, укоченост мишића у врату, реуматизам, кијавица и др. болести, лече традиционалним леком званом карикан. Леђа болесника намажу се млаким уљем. Затим се узме метални новац и очисти алкохолном, па се ивицом тог новца, држећи га палцем и кажипрстом, лагано превлачи по кожи и то стално док се не појави тамноцрвена пруга. После се праве друге пруге, док леђа не постану ишарана као зебрини кожа. Болесник се онда истрља убрисом, легне у постељу и попије чај. Убрзо падне у дубок и окрепљујући сан, те „устане чин и здрав“.

ВАЖНИЈЕ ОД ВРЕМЕНА

Службеници немачке вароши Нојкелн, кад на телефонски позив подигну слушалицу, морају и даље саговорнику најпре љубазно да кажу „добар дан“, било то овоме право или не. Грађани су се жалили што због ове учтивости губе време, али градски оци су остали упорни у свом мишљењу да је учтивост важнија од времена.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Срце у змије смештено је у предњем делу тела исто као и стомак. У ствари, срце се налази на првој петини целе дужине њеног тела, а стомак је дугачак, узан, али веома растегљив.

НАЈПАМЕТНИЈИ ПОСЛЕ ЧОВЕКА

Амерички научник др Џон Лили који је цео животи посветио истраживању дelfина сматра да они имају „моћ говора“

Стручњаци за психологију животиња доскора нису ни знали за дelfина. Марсел Сирга уопште не помиње у свом значајном делу „Интелигенција животиња“, Ахил Урбен не говори о њему у „Психологији дивљих животиња“, а Френк Лејн у својој „Паради природе“ каже само да дelfин плива брзином од 50 километара на час.

Кад је потом слушао звуке са траке др Лили је са запрепашћеном открио један глас који је гласно „говорио“ неке од цифара што су изговарали мерици. Било је јасно да дelfин има органе који могу да подражавају чак и људски глас. Он је прави папагај међу морским сисарима. Амерички биолог је уверен да звиждање, пиштање, грктање и други гласови који производе дelfини.

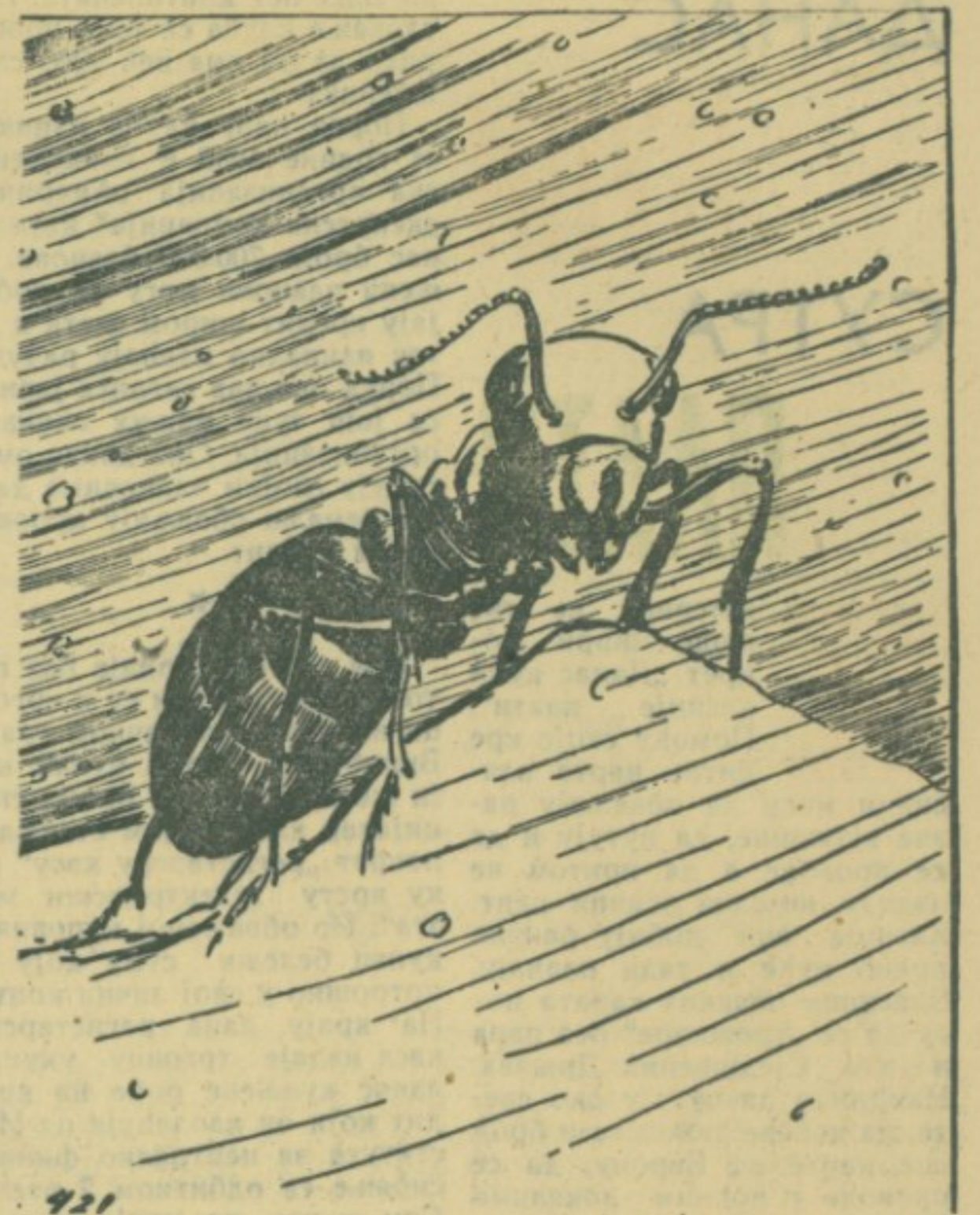

Познати амерички биолог и неуролог др Џон Лили међутим проучава већ више од два десет година дelfине и сматра их за најинтелигентнија створења на земљи после човека. С овим морским сисарима два три метра дугим, белих трбуха и црних леђа, упознао се на плажи Флориде. Изванредну њихову способност открио је када је видео како брзо извршују наређења туриста и како вешто играју ватерполо. Приликом неколико обдукција њихових лешева показало се да је њихова мождана маса већа од људске а кора мозга није мање сложена од наше. Откривена је једна област на дelfиновом мозгу кроз коју када прође најслабији електрични импулс он осети неописиво задовољство. Сваки дelfин коме се у тај центар забоду метална игла јури као бесомучан до извора електричне енергије у другом крају басена. Док би шимпанза тек после најмање 12 експеримената научио где се налази извор енергије дelfин то место запамти већ првог пута.

Још занимљивије је откриће доктора Лилија: талант дelfина за говор. Приликом премеравања басена мерици су извизивали цифре а затим је поред басена остављен магнетофон да би регистровао зву-

изоде дelfини претстављају неке знаке споразумевања, неку врсту њиховог говора. Многи од тих звукова су сувише високи да би их могло чути људско ухо, али слушајући их четири пута успорене научник је дошао до закључка да дelfини имају чак неку врсту сопственог речника помоћу кога се споразумевају. Једног дана Лили је био сведок необичног призора који је потврдио његове претпоставке. Један од дelfина у басену био је на самрти. У тим последњим тренуцима он је ричуо слично рањеном вуку. У истом тренутку похрлили су му сви сапелменици у помоћ, подвукли се испод њега и подигли га увис да му олакшају дисање. Они наравно нису могли да га спасу али су му ублажили самртне муке.

— Велика је штета, — рекао је доктор Лили, — што у тим тренуцима нисам могао снимити шта дelfини међу собом „разговарају“. То би свакако била ретка „исповест“ саучествовања и другарске помоћи међу животињама.

СЛИЧНИ АУТОМОБИЛИСТИМА

Један канадски биохемичар је установио да се поједини инсекти обезбеђују против смрзавања на сличан начин као што шофери спречавају смрзавање воде у мотору. Наиме, испитујући ларве једног дрвног паразита, он је са изненађењем закључио да се оне, кад дође зима, ради одбране од смрзавања воде у дрвету, користе својом способношћу да произведу неку врсту глицерина око свог тела. Готово исту врсту „природног глицерина“ научник је открио и код неких мравља који се њиме облажу пре но што ће пасти у зимски сан.

ПРВА НОВИНА

Путници на француским прекоокеанским бродовима моћи ће отада за време пловидбе да се забављају клађењем на тркама снимљеним на филму. Пре „претставе“ свако ко жели да се клади добија програм и бројеве оних на које сецује. Ако у игри учествује и нека жена, онда она извуче једну из групе филмских ролни не знајући која је трка на њој снимљена. Тек тада се приказује филм и после исплаћују добити. Ово је прва новина после двадесет година, заведена ради разоноде путника на француским бродовима.

ЗБОГ МОДЕРНОГ ОБЛИКА

Сматра се да су бусоли пронашли Кинези и да су се већ неколико векова пре наше ере служили магнетским каменом који је показивао смер север-југ. Подаци о употреби магнетне бусоле у бродарству потичу од 8 до 12 века. Међутим, град Амалфи у Италији полаже право на бусолу као на свој проналазак јер су морепловци из Амалфија око 1300 године додали кружну карту на којој су били означени главни смерови и степени круга, чиме је бусола добила модеран облик.

Како су постала ИМЕНА

Колонијин град

Један од највећих градова Савезне Немачке Републике

КЕЛН

са својих 750 хиљада становника, значајан је индустријски, транспортни, трговачки и културни центар са много историјских споменика. Келн је веома стари град; његов латински назив је

COLONIA CLAUDIO AGRIPPINENSIS

по имену жене римског императора Клаудиј Касије је град назван скраћеним именом Colonia, од којег је настао и његов немачки назив — Köln.

Плаво језеро

Највеће јерменско и кавкаско језеро зове се

СЕВАН

што на јерменском значи плаво. Лежи на висини од 1914 м. По површини је четири пута веће од Охридског, дубоко је 99 м. У њега утиче 30 река а истиче само једна — Раадан (Занга) на којој је више нових хидроелектрана. Севан је богат пастрмкама.

Западна престоница

Велики јапански град

КИОТО

са милион и 300 хиљада становника, лежи на острву Хонду и са Осаком је спојен кана-

Најпре о самој реч архив: она је грчког порекла (архенон) и значи обезбеђену зграду у којој се нешто чува. Од ње је постала и латинска реч архив, која је добила шире значење: место на коме се чувају званични списи, као и сви они који су од општег значаја. У правна времена, културни народи су државне уговоре, законе и јавне исправе чували на истом месту где и књиге. Према томе у библиотекама су се могле наћи повеље и текстови државних закона и уредаба, међународни уговори и сва она документа која су се односила не само на државу него и на приватне ствари.

гали деценијама проналажена су приликом каквог „великог чишћења“ негде на тавану или у влажном подруму. Ко зна ко их је тамо стрпао, не знајући њихову вредност, а научник у њима понекад открива читаве епохе о развоју своје земље и друштва.

„Због вечне тајности“

У нашој земљи постоји велики број архива. После ослобођења он је још повећан: поред државних, градских и општинских, основани су и при појединим нашим научним установама, нарочито академијама, или при музејима, у политичким и друштвеним организацијама, као и верским заједницама.
Код нас постоје врло стари

је донекле већ била уређена државна управа и администрација, почела су да се чувају и документа не само она која је примао и издавао Совјет него и она која су се налазила по главним нахиским местима и код појединих војвода. И сами грађани су чували списе, писма и јавне исправе (на пример Прота Матија Ненадовић и други). Међутим, главни устаннички архив, који се делимично налазио у Совјету у Београду и код Карађорђа у Тополи, доживео је 1813 године исту судбину као и цела земља.

По једној верзији војвода Јаков Ненадовић који се у дане слома устанка једини од главара налазио у Београду, утрпао је документа у неколико

АРХИВИ ЧУВАЈУ ДРАГОЦЕНА СВЕДОЧАНСТВА

Грци и Римљани су први почели своја државна документа и акта нарочито важна, да чувају на посебним местима: у најстарије време у храмовима, посвећеним местима, у која нико није смео да дира, јер би тиме пољотино светогрбе, а то се кажњавало најстрашнијим казнама.

У врлогу бурног времена

Касније, за време римског царства, државни архив се налазио на брду Палатину, најстаријем насељеном делу Рима, где су биле и царске палате. После поделе римског царства на источно и западно, државни архив налазио се при царском двору у Цариграду. Угледајући се на ово и црквени поглавари су већ средином 4 века почели да уређују своје архиве. Међутим, та најстарија архивска грађа уништена је потпуно за време велике сеобе народа. Чувени ватикански архив, који се дуги низ година налазио у Анђоској тврђави у Риму, тек је у 18 веку премештен у папски двор у Ватикану.

архиви који се по времену постанка могу да мере са најстаријима у Европи. То важи нарочито за архиве у нашим приморским градовима: Дубровнику, Котору, Задру и другима. Исто је тако стар и архив у самом Загребу а од њега је још старији онај у делу некадашњег Градца (Загреба) који се називао у давним временима Каптол и био под црквеном влашћу. Тај каптолски архив много је страдао 1241 године за време татарске најезде, а и касније у борбама између грађанског Градца и католичког Каптола. Архив старе Дубровачке Републике био је чувен под надзором посебног одбора, у нарочитим уметнички украшеним орманима који данас служе истој сврси. Међутим, чести пожари, непажња, а нарочито велики земљотрес 1667 године уништили су знатан део грабе, за историју Јужних Словена веома драгоцене. И француска окупација Дубровника нанела је огромну штету, а исто је тако архив страдао и за време Аустрије. Влада Дубровачке Републике и сама наредивала да се „због вечне тајности“ униште неки протоколи и списи.
У време Првог устанка, кад

бурди и пребацио их преко Саве. По другој, он је пробрао документа, натрпао их у бурад и закопао незнано где. Међутим, Јаков Ненадовић се у Србију вратио 1831 године после дугогодишње емиграције, али устаннички архив нико више није поменуо. Драгоцен историјски материјал из Првог устанка нема трага. Досад нигде није могао да буде откривен. У Србији се о оснивању архива говорило још 1846 године и то на иницијативу Друштва српске словесности, зачетка будуће Српске академије наука. Но закон о државном архиву Србије изгласан је тек 1. Јануара 1900 године. Отада управо и почиње организовања архивска служба у Србији.

Тешка судбина београдског архива

Државни архив у Загребу развио се из једног — дрвеног сандука. Најме, 1643 године Хрватски сабор донео је закључак да се направити један сандук од храстовине са три браве и три кључа да би се чувале исправе (повеље), повластнице и друге листине које су се односиле на дрвну Хрватску, Словенију и Далма-

И у држави Карла Великог, у његовој палати у граду Ахену, постојао је архив државних и јавних документа и повеља. Тако је и овај Карл Великог током времена прешао из Немачке у Италију, а у бурна времена премештао се из града у град при том губећи своју грађу, коју су тутали и ратови и пожари. Међутим, већ у раном Средњем веку, све се већи значај придавао чувању документа па су постављани и нарочито чиновници који су о њима водили бригу. Поред архива уз владарске дворове развили су се и градски, као и посебни архиви угледних породица, установа световних и црквених. На тај начин се сачувала историјска грађа, коју данас проучавају научници свих земаља света.

„Кад се мајка Ганг тушира...“

Када је влажни тропски ваздух с Пацифика јурнуо на Калифорнију и Орегона у децембру 1955 године, проузроковао је тако обилне кише да је штета од поплава, највећа у историји Калифорније износила преко 170 милиона долара. Ипак, падавине нису биле веће од 25 сантиметара дневно. Покушајмо да замислимо како изгледају кише у Черапунци, у Индији, где је за пет узастопних дана падало по 75 сантиметара кише. Само у једном месецу (у јулу 1861) ту је пало 929 сантиметара кише. Реч „поплава“ ту заиста није довољна. Једино место на свету које би се могло упоредити са овим јесте Мон Вајалеале, на Хавајима. Черапунци, некада престоница Асама, најсеверније по-

винције Индије, налази се на крајњем југу Каси Планина које се неких 240 километара протежу паралелно с Хималајима. Између ових великих брда налази се широка у облику левка удолина, а на око 320 километара одатле лежи Бенгалски Залив са пространим барутинама око ушћа реке Ганга. Пуни влаге, мусуни довају на север од залива не наилазећи ни на какве препреке у Источном Пакистану све до те левкасте удолине. Огромне падавине у Черапунци неким чудом су локалне. У Даки, главном граду источног Пакистана који се налази у близини улаза у удолину, годишње падавине, као и у Калкути, нису веће од 152 сантиметра, а у Силену, само 50 см. Јужније али

цију. Тек стотину година касније основан је земаљски архив који је добио свој првог званичног архивисту. Тако је овај архив постао посебна установа, са дужношћу да прикупља и чува све што се односи на хрватску прошлост. Данас је Државни архив у Загребу један од најзначајнијих у нашој земљи.

Током векова по нашим архивима нарочито оних најстаријим, накупила се огромна историјска грађа. Али и архиви, као и наша земља, били су често жртва освајача који су односили драгоцен материјал, као „ратни плен“, у своје земље. То су чинили и Французи почетком прошлог века. Аустријанци који су опљачкали наше архиве у Далмацији нарочито у Дубровнику; Италијани који су десетковали Задарски архив као и оне по другим приморским градовима, Немци, Мађари, Бугари.

Према архивским документима можемо сада да претставимо некадашњи живот, да упознамо политичке прилике у прошлости, односе појединих друштвених класа, да сагледамо личности које су онда биле прогнане, да их објасним и разумемо. Архиви нису само неопходан извор документованих сазнања за научнике који проучавају друштвене и друге прилике него исто тако и извор за широки круг уметника, нарочито књижевника. И наши књижевници који су писали о прошлости нашег народа, служили су се архивском грађом, проучавали је и уочавали оно што је у њој битно за поједина раздобља. У њој су налазили своје личности и њихове особености, из ње осетили дух времена и на уметнички начин њиме задевали своја најуспелија дела. Из старе генерације наших књижевника највише се архивском грађом служио велики хрватски романописац Август Шеноа. У данашње време, у свом уметничком стваралаштву служи се архивском грађом и један од највећих савремених југословенских књижевника — Иво Андрић.

лом. Раније је био престоница Јапана и на јапанском његово име значи „Западна престоница“. Велики је центар текстилне индустрије и има много архитектонских споменика.

Водопадне планине

Дуж обале Тихог Океана у САД протеже се велики планински венац. Реке које теку са њега падају преко многобројних водопада — каскада па се због тога цео венац зове

КАСКАДНЕ ПЛАНИНЕ

Планински врхови Каскадних планина су вулканског порекла, а највећи међу њима, Такома (или Рајнир) високо је 4.391 м.

Пролаз поред града Кале
Најужу део Ла Манша који одваја Велику Британију од Европе а спаја Северно Море са Атлантиком зове се
ПА-ДЕ-КАЛЕ

Широко је 32 км а најмања му је дубина 27 м. Назив је француски: pas — пролаз, корак и Calais — град Кале, дакле, „пролаз поред града Калеа“.

Река крабова

Када су Португалци открили ушће једне реке у Западној Африци и упловили у њу, уверили су се да у њој има веома много крабова. Због тога су је назвали Rio dos Camarões — Река крабова. Касније је тим називом у облику

КАМЕРУН

прозвана најпре вулканска планина а затим и

та афричка земља, са површином од 441.000 км² и 3,3 милиона становника.

ЧЕТИРИ „СЕЊОРИТЕ“ ИЗ ПАРИСКОГ ЦИРКУСА МЕДРАНО

БРАЗИЛИЈАНАЦ ХЕНРИ БЕРНС СА СВОЈОМ ЖЕНОМ

и патуљци који су се међу собом женили и удавали.

Дуговечност

Ако патуљци немају ону снагу мишића коју имају бабе, обдарени су здрављем које им омогућује дуг живот. Почетком прошлог столећа, у Паризу су боравиле две сестре које су биле високе 32 односно 39 палца (1 палец = 2,5 см). Прва је доживела 73 а друга 75 година.

Године 1932 у Њујорку је умрла „мала“ Хермина Бросер у 77 години, оставивши за собом 15 деце и 80 унука и прауника који су сви били нормалног раста. Према вестима „Њујорк тајмс“, кад је рођена била је толико сићушна да је могла стати у боцу од једног литра. Исти лист је написао: „... малих шака као зрно кукуруза, а новчић од пола долара био је довољан да јој покрије цело лице“.

дживела је 88 годину старости.

Лекари, који су лечили „лилипутанце“, потврђују да је њихово здравље равно нормалним особама, иако су помало склони малокрвности.

Зашто су мали?

За рашћење је од великог значаја тироидна жлезда. Под њеним утицајем се стварају и многе ћелије костију тако да узрок малих костију једног бабе треба тражити у њеној поремећеној функцији. Али, са „лилипутанцима“ није исти случај; јер не треба заборавити да се расте под утицајем више жлезда и то под условима који још нису сасвим познати. Поред тироидне жлезде од значаја је и хипофиза. Лекари су успели да отсецањем дела тироидне жлезде утичу на смањење рашћења пса али још нису успели да створе цинове међу животињама повећаним лучењем ове жлезде. За разлику од баба, која патуљака је сува, лице је поднадуло, коса им је слаба и углавном су слабије интелигенције. Уопште се може рећи да уколико су естетски прикладнији: од оних првих утолкну су умом заосталији.

Испод цилиндра

У накнаду за сићушност сви су они „краљеви“, али ако не прелазе висину од 120 см. Сматра се да је најмање људско биће које је видело свет „принцеза“ Паулина, рођена 1881 у Паризу. Тај холандски „атом од жене“ био је висок 28 сантиметара.

О Петру Малом, који је изгледа био најмањи „лилипутанац“, зна се да је тежио три килограма и да је, кад би кле-

кнуо, цео ишчезао под цилиндром. Али пошто се не зна тачна висина овог Американца, званично се сматра да је најнижи мушкарац на свету био Валтер Бенинг, Немац, висок 56 см, који је умро пре неколико година.

После његове смрти најмања „лилипутанка“ је Лавонда Ивнс, која има 34 године и висину 60 см. За њом долази францускиња „краљица“ Маб, од 70 см, којој је 19 година. Пошто је стекла богатство показујући се пред светом, повукла се са мужем у своју кућу где су све ствари биле начињене за њихову висину. У том стану нису други остали већ прешли у други, са намештајем за нормалне људе. Патуљци више воле да у дневном животу имају тешкоће са високим намештајем и да бар сами себе сматрају нормалним кад то о њима не мисли остали свет.

Миљеници дворова

Ови мали људи изгледају као озбиљна деца. Могу да буду обдарени разним врлинама и манана као и сви остали.

Кепеци у служби некадашњих владара играли су врло вешто улоге комичара али и достављача. Живе интелигенције, оптерећени многобројним жељама које нису могли да утоле услед свог раста, били су преосетљиви и, свесни своје ненормалности због које лично нису криви, светили су се онима који су их исмељавали. Често су знали да постану једина лица на двору којима је могућно да говоре истину.

После фараона и римских императора, француски краљеви су имали кепеце, а двојнику са двора шпанског владара Филипа IV обесмртио је сликар Веласкез. Један од најславнијих у Француској био је забављач Франсоа I, Трибуле, кога су овековечили Рабле, Виктор Иго и Верди (дајући му име Риголето). Прави Трибуле умро је у тридесетој години и није имао кћер.

Енглески краљеви нису вољели бабе већ „лилипутанце“. Џефри Халсон, миљеник Чарлса I и војвођице од Бакингема, позвао је на двобој брата лорда Крофтса који га је увредио. Потцеђујући Халсона, дворанин је изнисио на двобој пружајући своје противнику штрцаљку. Патуљак је, међутим, донео два ништоља и понудио их дворанину, па затим, пре но што су стигли да га спрече, опалио је и убио противника. Одмах су га ухапсили, али, и поред свега што је учинио, остао је нетакнут на двору Чарлса I. Сачуван је његов потре који је радио Ван Дајк.

Данас више нема патуљака на дворанима, а и самих дворова је све мање. Патуљци немају привилегован положај који им је некада давао владар, али несрећна „привилегија“ коју им је подарила сама природа, обезбеђује многим веома повољне уговоре са управама циркуса и варијетеа. Није мало њих који су тиме стекли велико богатство.

ЗАМЕНА ГУМЕНИМ ЧАРАПАМА

Због проширених вена досад су се носиле непријатне и неестетске гумене чарапе. Међутим недавно је једна америчка фабрика чарапа почела да производи еластичне чарапе од нарочито изатканог најлона. Поред тога што врло лепо изгледају, ове чарапе дуго трају а имају сва својства гумених чарапа: чврстину која спречава даље проширење вена. Ове чарапе могу да носе и они који немају никакво обољење ногу, али само често осећају замор у ногама.

ЗНАО ЈЕ...

Ерих фон Штрохајм, познати филмски глумца, био је љадав. Кад је једном приликом ушао у фризерницу, рече: — Молим пишање! Да ли је потребно да у раскопчак крагну? Берберин, зачуђен овим речима, јер је знао за његов недостатак одговори: — Како желите. Али шешир не морате носити!

КАКО СУ МАЛИ...

том. Касније, владари су по сваку цену желели да их имају као комичаре и као личне пријатеље.

У току пропадања римског царства, кепеци су жртвовани у борби гладијатора или затварани у кавезе са нојевима,

крокодилима и другим животињама.

Ако им је природа ускратила могућност рашћења, у свему осталом су били исти као обични људи. Многи су се женили одраслим нормалним девојкама и имали потомство као

Тома Палчић умро је у 45 години, али његова се удовица преудала и умрла је у 78 години. Кинескиња Чи-Ма, која се поносила својом четири метра дугом плетеницом, мада је она сама имала свега 76 см,

МНОГО ЈАЧИ ОД ЛИЛИПУТАНАЦА ВАПЕ МОГУ ДА БУДУ ДОВРИ РВАЧИ

Патуљци више нису миљеници царева и краљева, али зато добро зарађују у циркусима и великим варијететима.

Иако су сасвим мали, они имају исте жеље и море их исте бриге као и друге људе. Како постају патуљци који су, иначе, у свему као ми?

Најчувенији од свих патуљака, који је доживео светску славу, био је „генерал Тома Палчић“, о коме смо пре неку годину опширно писали. „Генерал Палчић“ је, као што знамо, започео своју циркуску каријеру пре средине прошлог столећа у великом америчком циркусу „Барнум“ где је стекао велико богатство. Био је ожењен, доживео славу на многим европским дворанима и умро у 45 години живота, 1883, кад је достигао 1 метар и 1 сантиметар висине.

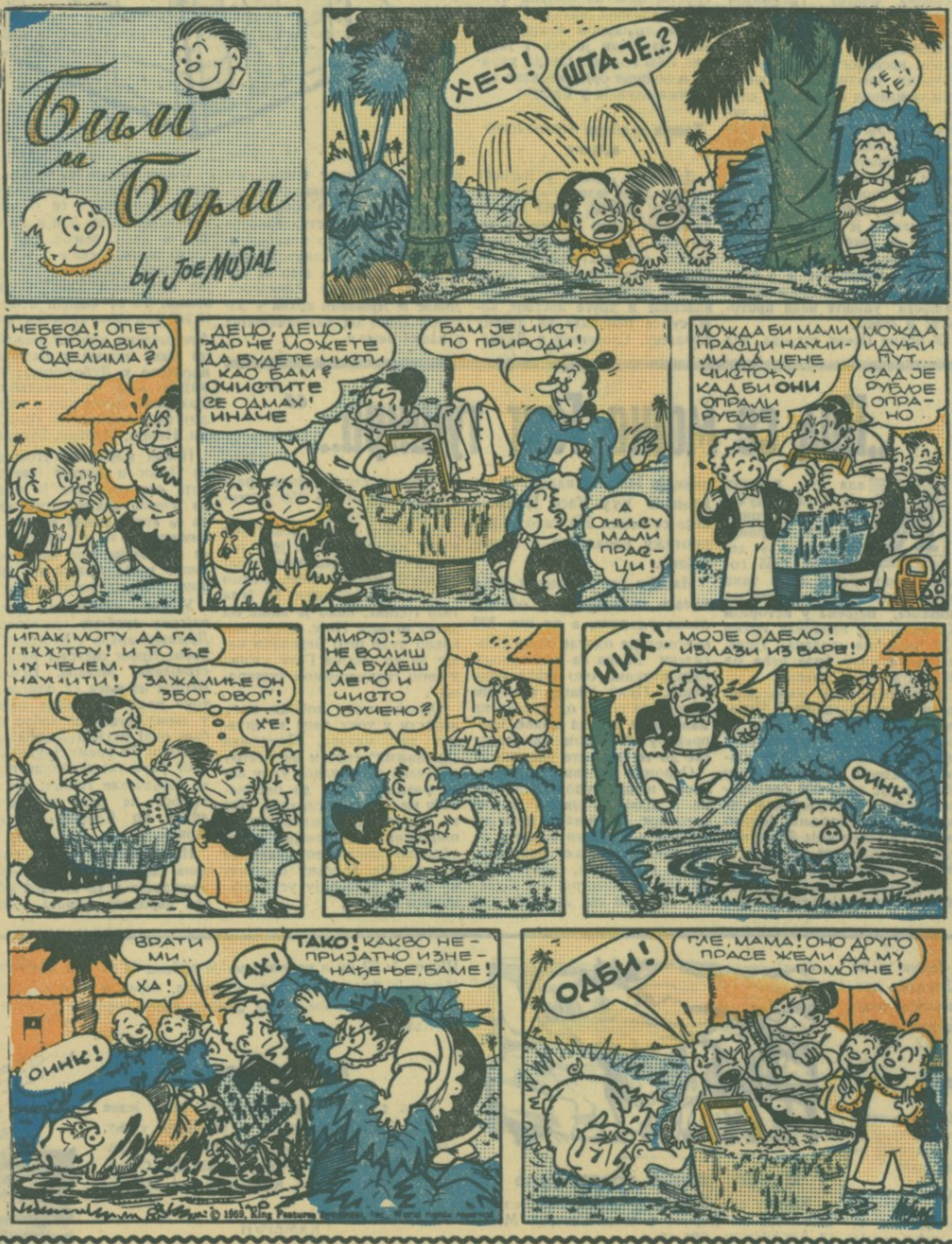
„Генерал Палчић“ је био оно што народ назива „лилипутанац“. Његово рашћење је заустављено болешћу, углавном неких жлезда, али по спољашности је изгледао потпуно сразмеран. Од „лилипутанца“ треба разликовати кепеце, или бабе, који имају велике главе, кратке удове и снажан грудни кош. Познато их је више, и у свим временима људске историје поклањана им је нарочита пажња. Египћани су се према њима понашали као према полубоговима, а Римљани су се о њих отимали плаћајући их златом.

НЕВИДЉИВОСТ У ВАСИОНИ

Претседник америчког оптичког друштва доктор Рајмонд Шилер, пратећи напоре човека да освоји васиону изјавио је пре извесног времена ово:

— Међу многе тешкоће које отежавају путовање у васиону спада и кратковидост. Йуди који буду послати у васиону неће у њој ништа видети, управо као и возачи аутомобила кад јуре ноћу — не виде ништа друго сем белу линију пута.

Из тих разлога доктор Шилер препоручује да се предвиди за пут у васиону неки „вештачки хоризонт“ који би помогао пилоту да се оријентира.

© 1959, King Features

Медицина кроз векове

ПОСЛЕДЊИ ОД СТАРИХ

Како што сунце још једном блесне пред свој залазак, тако је „Clarissimus Galenus“ — Најсјајнији Гален — из Пергама обележио крај медицине Старог века својим сјајем и величином. После њега медицину је, као и многе науке, обавио мрак тамних векова. Гален је написао више од 300 књига у којима је мајсторски сажео у један систем идеје и схватања лекара од пре-хипократских времена па до његових дана. Од тог обимног рада остало је 118 књига.

Кажу да је Гален држао 12 писара који су бележили његова сјајна анатомска запажања, историје болести, полемике и аутобиографске фрагменте. То нису само обична запажања једног лекара. Његови списи нам пружају изванредно јасну слику живота његовог времена (130—200 година).

Као већина великих римских лекара и Гален је грчког порекла. Кад је угледао свет у граду Пергаму, у Малој Азији, његов отац, богат и познат архитекат, дао му је име Галенос које означава непрекидно, законима природе одређено ваљање таласа. Архитекат Никон, кога је књишла његова необуздана и горопадна жена, надао се да ће његов син имати мирнији живот.

Једне ноћи 147 године — каже предање — у Никоновом сну појавио се Ескулап и рекао му да се његов син посвети вештини лечења. Гален је радо испунио ту очеву жељу. Ескулапови храмови у његовом родном Пергаму пружали су једном „ученику“ медицине много клиничког материјала: били су пуни болесника који су дошли да нађу лек у „исцелитељном“ спавању.

Жељ за потпунијим знањем одведа је Галена у Смирну. Кад је навршио 21 годину, он је био изучени лекар. У то време већ је имао написано једно дело о очним болестима и три књиге о плућним болестима и њиховом лечењу. Али, као прави филозоф, он своја дела закључује изјавом да он „ништа не

зна“. И да би проширио своје знање, кренуо је да обиђе сва већа медицинска средишта у свету. Путовао је неколико година и учио у Коринту, Феникији, Палестини, Александрији и на Криту.

Кад се вратио у свој родни град, у 28-ој години, постао је медицински надзорник амфитеатра у коме су одржаване гладијаторске борбе. Пошто је веровао да „лекар без знања анатомије не вреди више од архитекте без плана“, он је свој рад у арени допуњавао опитима на животињама — сецирао је разне животиње, између осталих једног слона и једног нилског коња. Оно што је открио као научник, описивао је и анализирао стилем и методом филозофа.

Један немирна дух као што је био Гален није могао дуго да остане у провинцијском Пергаму. Године 162 он одлази у Рим. Сјајна метропола га је очарала, али хаос који је владао на пољу медицине га је запрепастио. Лекари, подељени у безбројне групе, просто су преплављивали град. Било је ту обичних варалица и тровача, као и добрих, познатих лекара. Припадници разних медицинских „школа“ водили су огорчен рат између себе, а болесници, збуњени њиховим различитим, обично супротним, начинима лечења, имали су само једну жељу: да нађу неког ко би умео да их лечи. Своје колеге Гален је упоредно с разбојницима који, уместо по друмовима, пљачкају људе усред Рима. Нарочито је устао против лекара који су помоћу политичких интрига стицали наклоност моћних. „Највећи ласкавац, а не онај који је најученији, има сва предности и налази сва врата отворена“ — тужио се он. До беса га је доводило тврђење Тесалуса, истакнутог претставника школе методиста, да је довољно девет месеци учења па да се постане лекар. Јер, он сам је учио више од 15 година. У међувремену је његова пракса стално расла и он стиче све више пацијената. Године 174 излечио је Марка Аурелија коме његови дворски лекари нису могли да помогну. Обрађали су му се, често

преко писама, болесници из Галије, Шпаније и Сирије. Он им је одговарао, прописивао начин лечења и слао лекове које је сам справљао јер је презирао лекаре који се ослањају на неуке апотекаре.

Гален је заступао гледиште да се проучавање и лечење болести мора заснивати на знању анатомије и физиологије. У својим анатомским списима он је дао опис мускулатуре тела и органа за варење и дисање. Доказао је да су артерије испуњене крвљу, а не пнеумом (дахом, животном снагом), како се дотада веровало. Али, у Галеновим схватањима било је и много грешака, као што је на пример његово учење о крвотоку. По Галену, сирова крв из јетре долази у десну половину срца где се, захваљујући топлоти, из ње издвајају неподобни састојци. Затим крв кроз један отвор у срчаној прегради прелази у леву половину срца одакле се артеријом преноси по читавом телу где се сва отроши. Према томе, по Галеновом тврђењу, не постоји затворени круг крвотока. Ово његово мишљење сачувало се све до 17 века.

Гален је у читавом свом животу само једном извршио дисекцију човечјег тела, и то једног утопљеника. Јер, мада су Римљани без имало гриже савести гледали како гладијатори у међусобној борби или борби са зверима губе животе, није се могло замислити да се мртав човек сече, чак ни у научне сврхе. Своје анатомско знање Гален је стицао проучавајући животиње.

КАМЕН КОЈИ ПРКОСИ ЗУБУ ВРЕМЕНА

ре неколико година, многи су листови објавили да је неки предузимач градио куће на један сасвим нов начин: он их је лео. На градилиште се донесе један велики челични калуп у облику кутије, и у њега се сипа мешавина песка, шљунка, цемента и воде. За неколико дана ово се стегне и претвори у бетон који је тврд и чврст као камен. Осим крова, цела зграда је саграђена а да се није ударно ниједан клин.

Да ли се служимо бетоном?

Вероватно сте видели како радници на градилиштима изручују из цакова цемент, тај сиви прах, и мешају га са песком, шљунком и водом па ту смесу стављају затим у дрвене калупе. После неколико дана видећете да су ти калупи уклоњени и да је остао само чврст бетон.

Да ли бисте и ви волели да правите бетон?

Ево шта вам је потребно за то:

- један мали цап песка
- мало воде
- један нож
- уље ма које врсте
- једна модла од калаја
- једна стара кашчица
- једна супена кашика
- једна празна картонска кутија
- један ексер
- 4 штапића
- 1 старе новине (на којима

УШТЕДА ПРОСТОРА ЗА ПАРКИРАЊЕ

Када шофер доведе аутомобила на платформу и изиђе из њега, службеник гараже подигне помоћу хидрауличне направе задњи део кола за 30 степени и окрене њих и хидрауличну нараву на шинама

устрану. Према овом изуму који је патентирала једна америчка компанија из Вилмингтона може се на простору који би заузимала четири аутомобила паркирати седам.

ЧАМАЦ ЗА СПАСАВАЊЕ УГРОЖЕНИХ БРОДОВА

Нови чамац у luci Сан Диего који служи за гашење пожара и спасавање бродова покрену три мотора са укупном јачином од 750 коњских снага помоћу којих развија брзину од 40 чворова на сат. У

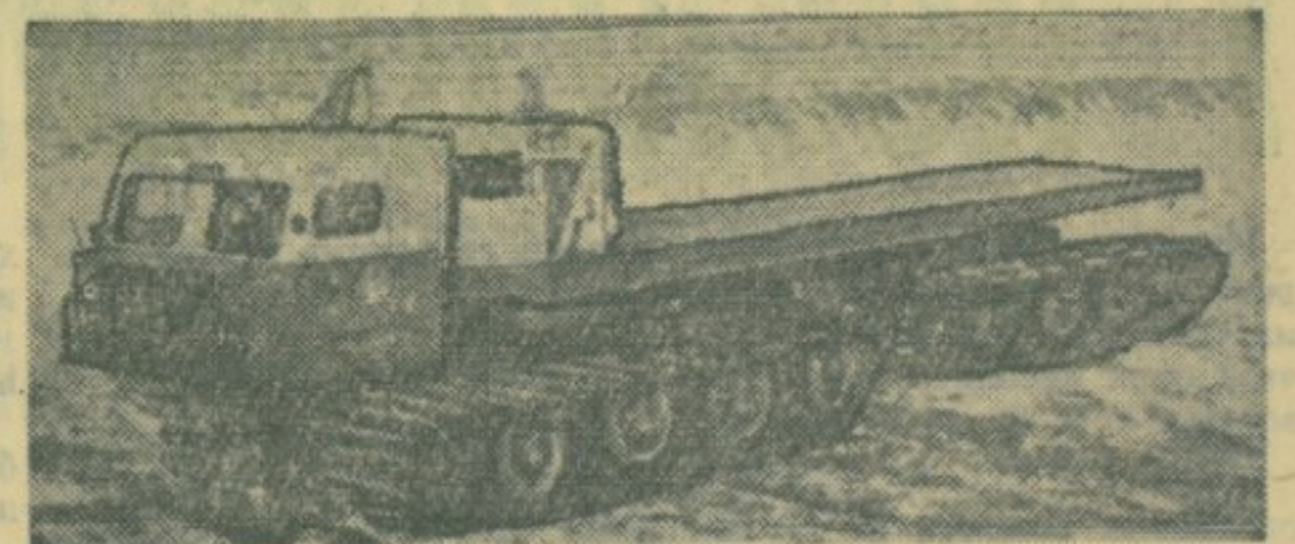
својој опреми чамац поред уређаја за гашење пожара има радар, радио, црипку са снагом од 300 галона у минути за спавање бродова који гону, и рефлекторе који омогућавају ноћни рад.

ТРОГОДИШЊЕ КОНЗЕРВИСАЊЕ ЧОВЕКОВЕ КРВИ

Једна научна лабораторија на Западу објавила је да је пронађен начин конзервисања људске крви која ће моћи да се сачува пуне три године. Помоћу течног азота крв се држи слеђена на отприлике 200 степени испод нуле.

ВОЗ СА ГУМЕНИМ ТОЧКОВИМА

Возови на новој подземној железници која се гради у Милану имаће гумене точкове сличне аутомобилским. У средини, вертикално између шина уграђени ваљци од тврде гуме спречаваће исклизивање.

ТРАКТОР ЗА МОЧВАРЕ

Широке двоструке гусенице на овом великом канадском трактору омогућавају вођњу преко мочварног терена. Иако

ћете радити, да не бисте испрљали кухињу)

1. Израда калуца

Прво ћете исећи омотач и од њега направити коцку са странама од десет сантиметара, која ће вам служити као кутија за стављање бетона. Направите затим поклопац од истог картона мало већих размера да не би упао унутра. Једним ексером ћете пробушити четири рупе у које ћете касније док се бетон суши увући штапиће.

2. Мешање цемента

Пошто сте ставили девет супених кашика цемента у модлу, на средини ћете направити удубљење и у њега сипати три кашике воде. Промешајте цемент и воду, додајте још три кашике воде (значи свега шест) и наставите да мешате додајући песак. Требаће вам отприлике 18 супених кашика. Од тачног односа зависи чврстина добивене мешавине. Ако је маса још течна мора се додати мало песка. Ако је чврста као каша биће добра. Ако је сува и прашљава, значи да сте ставили сувише песка. Водите рачуна да све добро измешате.

3. Ливење бетона

Кашиком сипајте бетон у кутију коју сте спремили. Затим пошто сте премерили ваше штапиће, забодите их у рупе поклопаца тако да буду увучени у бетон два до три сантиметра. Протрљајте их претходно с мало уља, да не би прионули за бетон.

А сада почните чишћење. Оперите предмете којима сте се служили. Ставите вашу кутију на сигурно место и пустите да се сасвим осуши. Морате имати стрпљења, јер то може да траје два до три дана. Кад је сушење готово, извадићете штапиће и пажљиво скинути картон. Тај блок можете обојити било којом бојом. Чим се осуши, добили сте притискивач за хартију или пак држач за оловке.

О вештачком камену

Израђујући бетон, ви сте урадили исто оно што се до-

гађа и у природи приликом стварања стена. Видећемо шта је то, али претходно погледајте слој бетона који сте одвојили. Да ли видите безброј зрнаца песка свих величина који се налазе у тврдој, сувој и сивој кори? Та кора која се налази између њих, то је цемент.

Исто тако ако пажљиво посматрате делове природних стена, ви ћете утврдити да и оне имају зрнаца од песка и каменчића као и ваш бетон. Много пре него што је човек почео да израђује камен, природа је већ од песка, шљунка, каменчића и цемента у води из земље створила полако дебеле масивне стена које су се стврдњавале.

Цемент који ми употребљавамо и сам је мешавина више врста камена, као што су и креч и иловача, који се претварају у прах. Мешавина кречног камена и иловаче ставља се и остаје више сати у врелој пећи названој „кречна пећ“. Кад се охлади, цемент се пакује у вреће од папира или платна: готов је за испоруку.

СИР БЕЗ КОРЕ

У Енглеској су се веома дуго производили „класични“, округли сиреви, који личе на точак, а сада се праве тврди, четвртасти и троугласти сиреви. Њихова је предност што заузимају мање места и што немају кору која се не једе. Пошто му се да одређени облик, сир се ставља у лист од пластичне масе. Производи ове врсте толико су брзо освојили потрошаче, да се 40% енглеских и новозеландских сирева праве угласти и без коре.

Глас уместо пера

Уместо класичног начина пишања карата за новогодишње празнике у Енглеској је ове године то чинио преко телефона и радија. Тако су између Енглеске и Новог Зеланда све везе, најављене још у новембру, биле резервисане преко десет дана. Да не би као ове године задоцнио, један Канађанин је већ сада заузео место за честитку идуће године.

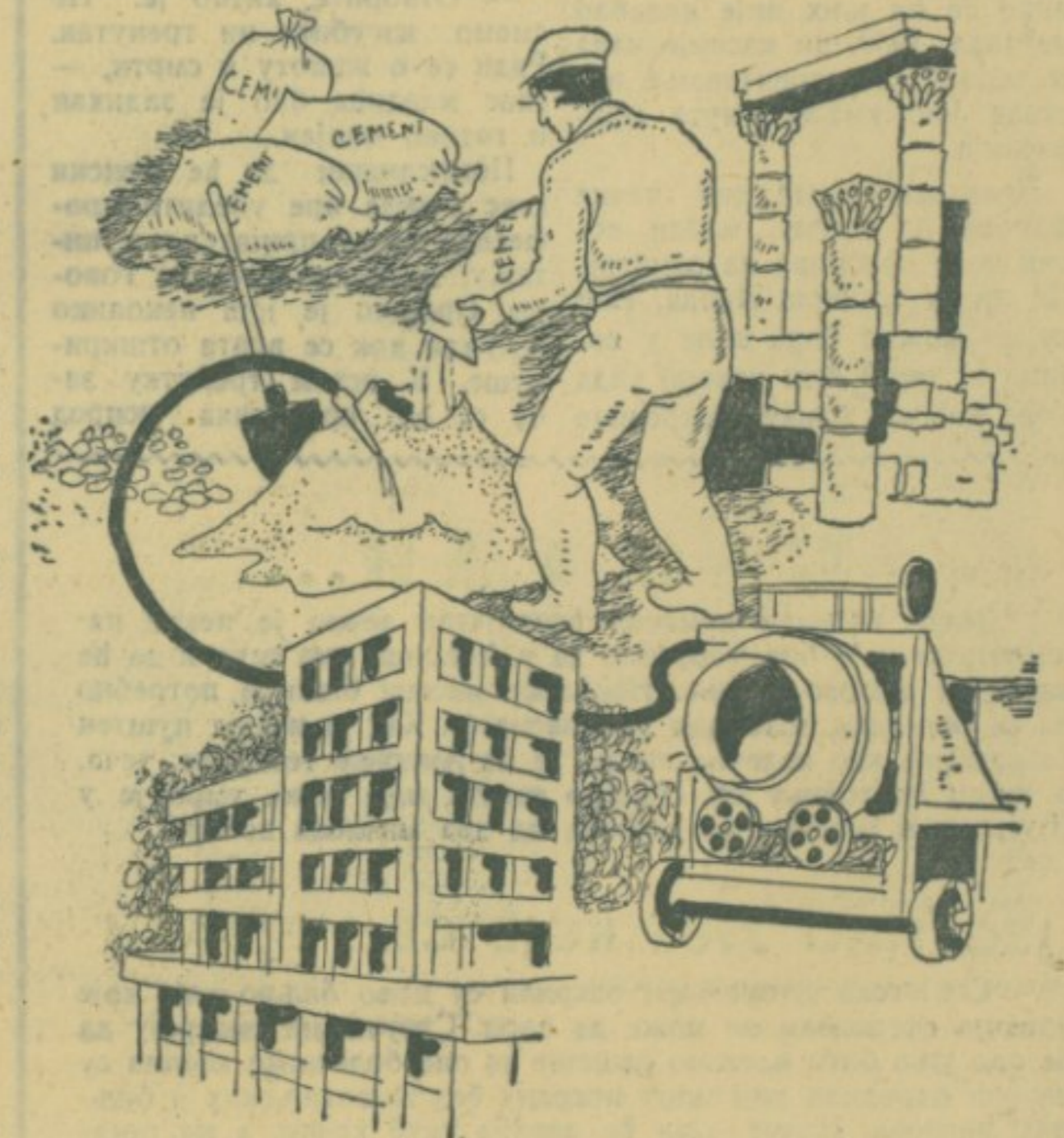
натоварен са десет тона уља захваљујући великој површини гусеница он врши мали притисак на меко земљиште.

У читавом свету грађевински радници отварају те вреће цемента у праху од 50 килограма да би градили стубове, тротоаре, облакодере, аутопутеве, мостове, бране и друго.

Док цемент није био у сталној употреби, људи су морали да вуку тешко камење да би градили зграде и мостове. Открићем цемента настала је могућност да се израђује камење величине и облика какав се жели и ставља на место где треба.

Ливење кућа је нов начин употребе цемента, али већ дуги низ векова он се употребљава за изградњу. Римљани су се већ одавно служили њиме да би изградили споменике, аквадукте и зидове зграда. Велики број тих грађевина и сада постоји а и данас се служимо цементираним путевима које су Римљани саградили још пре 2.000 година.

Изложен трошењу, ветру и киши, израђен људском руком, тај камен је заиста „камен који пркоси зубу времена.“

С тајао је на раскршћу сеоског друма и чекао да се појаве кола из малог града који се налазио северно од овог места. Било је већ касно. Мрак тек што се није потпуно спустио а светиљке у ситним кућама, раштрканим по пољима почеле су већ да се пале. Мирисало је на кишу и издалека се чула грмљавина.

Опасност на прагу

Младић у раскопчаном кишном капуту, Фридрих Кунц, био је очигледно нервозан. Сваког часа је погледао у свој ручни сат, а затим низ друм. Иза њега се уздизала мрачна силуета брега.

Кроз главу му је пролазило хиљаду мисли. Да ли је Линда добила поруку коју јој је пре неколико часова послао? Да ли је успела да набави кола? Да ли ће стићи у хотел пре њих? Како ће извести професора и његову кћи из куће и како ће функционисати веза на швајцарској граници?

У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ...

Извади из цепа згужване новине и при последњим зрацима светлости још једном прочита ових неколико речи упозорења које су га довеле ту.

„Професор Р... се налази у опасности. Нацисти ће га наћас посетити. Ви знате шта то значи.“

Поред ових речи, на брзину нацртањих на ивици неког локалног немачког листа, налазили су се велики наслови о „успесима“ Хитлерових „Штурм група“ (Јуришних одреда). У главној улици града разбијено је преко ноћи пет јеврејских радњи; бивши начелник финансијске управе Рилке, који се богзна зашто замерио мрким кошуљама, нестало је без трага и гласа; два младића премлаћена су на сред улице... А после сваког од тих чланака налазила су се празне фразе: Полиција трага за извршиоцима. Очекују се хапшења... и још много сличних утеха које већ крајем 1932 године нису значиле много.

Чим је добио поруку Фридрих је јавио својој познаници Линди да колима дође по њега на раскрсницу близу брега, јулка на коме се налазио хотел. Већ неколико месеци ту је кришом живео професор Р... са својом петнаестогодишњом ћерком, верујући да је бар за неко време успео да се склони од прогона.

Професор није био први човек кога је мала али одважна група младих људи покушавала да спасе. Са добрим везама у Швајцарској, а свесни шта почиње да се дешава они су желели да избаве сваког ко је требало да постане жртва хитлеровског безумља. Њихов задатак није био лак, па ипак нико се од њих није колебао ни тада, 1932, ни касније када је машина за уништавање постала још хиљаду пута ефикаснија.

Угледавши удаљене тачке фарова на друму, млади човек поче пажљиво да осматра. Да ли је то била Линда. Или су то можда била кола у којима су они? Али ускоро када кола дођоше близу раскрснице

фарови се трипут кратко угасише.

Није било времена

Фридрих притрча отвореним вратима аутомобила и већ следећег тренутка кола кренуше пуном брзином.

У неколико речи он објасни Линди ситуацију и док су се кола дрмусала излоканим друмом узбрдо, они на брзину скочивше плам. Када су избили, после неких двадесетак минута војње кроз шуму, на мали плато испред хотела, крупне капи кише су почеле да секу жуту светлост фарова који су за тренутак осветлили зграду саграђену од брвана.

— Окрену кола и остави их поред саме ивице пута, на месту које као да је засвојено грананама. — рече младић.

Фридрих и Линда брзим корацима побеше ка хотелу на чијој је фасади било осветљено свега неколико прозора. Улазна врата која су водила у мали, укусно намештени хол била су отворена. Унутра није било никога. Врата са десне стране водила су у трпезарију. Ту затекоше само један млади пар и неколико младића који су бучно испијали чаше. Професор и његова кћи вероватно су се већ били повукли у своју собу. Пожурили су зато уз дрвене степенице. Између ових неколико соба које су се налазиле на спрату није било тешко пронаћи праву. Фридрих тихо закуца. Неколико тренутака се није чуло ништа, а затим сасвим лаки кораци који стадоше с друге стране врата. Као двоумећи се један глас упита:

- Ко је?
- Пријатељи. Отворите.
- Шта сте хтели? Касно је. Ми смо већ легли.
- Отворите, хитно је. Не смемо изгубити ни тренутак. Ради се о животу и смрти, — глас младића био је задихан и готово очајан.

Помисливши да ће женски глас можда пре убедити професора да су пријатељи у питању, и Линда поче да говори. Прошло је још неколико секунди док се врата отшкринуше. У истом тренутку зачу се са пропланка, испред

хотела звук мотора а затим и кочнице аутомобила. Био је крајњи час да напусте кућу, а можда је било и доцкан. Јаче од икаквог убеђивања било је оно што су Фридрих и Линда показали старом про-

фесору кроз прозор његове собе: из великих тамних кола која су се једва оцртавала кроз кишу излазили су један за другим неки људи и кренули ка хотелу.

Не чекајући да се стари про-

фесор и девојчица потпуно обуку Фридрих и његова познаница пребацише им преко леђа зимске капуте и остављајући све у соби, изведоше их у ходник. Више није било времена. Сити у хол до главног улаза значило би улетети право у загрљај хитлероваца.

Нико није ни слутио...

Срећом, одмах лево од професорове собе једна врата су водила на дрвену терасу која је ишла око целе куће. Са ње су се у позадини куће спуштале уске ступнице у задњи део дворишта. Очигледно да би послуга, не сметајући гостима, пролазила док обавља послове у собама. Потпуно запустите и местимично изломљене ступнице су већ годинама биле опасне за употребу. Па опет у овој ситуацији оне су се учиниле као прави дар.

Проваливши једним ударом ноге даску која је прикучана на почетку степеница запречивала пролаз, Фридрих поче у потпуном мраку да се опрезно, ступеник по ступеник спушта. За њим је ишла држећи га за руку професорова кћи, па професор и најзад Линда. На неколико места труло дрво се поломиле, али је младић сваког пута успео да се задржи руком за оgradu или зид. Спуштање је било тешко а када су се готово нашла на земљи на спрату се упалише сва светла.

Вика разбеснелих нациста и ударање у врата затресе целу зграду. Мале ступенице су на крају завијале под стреху испод које гониоци, упркос светлости, нису могли да угледају бегунце. Пошто се ступениште

завршавало стрмим делом са кога су биле скинуте све попречне дашчице морали су да скоче. Претрчати празан простор који је свуда унаоколо делало хотел од шуме, изгледало је немогућно. Било је више него сигурно да би нацисти пошли у потеру за аутомобилом када би ма ко од њих успео да се до њега добаци. А то је значило да би се остали када се гониоци изгубе, могли да пребаце до шуме и крену на пут ка граници која није била далеко.

Како нису ни у соби ни у хотелу пронашли своју жртву завладаше међу њима узбуђење, па нису ни приметили Фридриха све док није стигао до кола. Кроз кишу која је лила као из кабла они су били убеђени да виде професора.

Младићу пође за руком да одмах упали мотор и док је он већ одмицао друмом Немци су уз громогласну вичу тек стигли до свог аутомобила.

После се све одиграло како се само могло зажелети. Фридрих је успео доста раније да стигне до окуке иза које је зјапила провалија, тако да је имао времена да искочи из својих кола и пусти их да се сунуврате у погон. А он је брзо замакао иза стабала и шибан кином потрачао кроз шуму ка месту на коме је требало по договору да се нађе са осталим бегунцима који су већ морали да буду тамо.

Нацисти су дуго с немим бесом посматрали разрушену оgradu на друму и олућине аутомобила који је још горео на дну провалије. Нико није ни слутио да је мала група одлучно корачала кроз мрак ка граници и слободи.

ТРЕЋИ НА ПЛАНИНИ

У ПУКОТИНИ У ЛЕДУ РУДИ ЈЕ НАЗРЕО НЕКУ ОСОВУ...

ТАМО ДОЛЕ ЈЕ НЕКИ ЧОВЕК!

ДОЛАЗИМ!

ШТО СЕ БРЗО СПУСТИО НИЗ СТЕНУ, РУДИ ЈЕ СТИГАО ДО ИВИЦЕ ПУКОТИНЕ

ХЕЕЕЕЕ...

ХЕЈ, ВИ, ДОЛЕ! ЈЕСТЕ ЛИ РАЂЕНИ?

НИСАМ РАЂЕН... САМО УГРУВАН И УПОДА СМРЧНУТ...

РУДИ ЈЕ СПУСТИО СВОЈЕ УКЕ У ЛЕДЕНУ ПРОВАЛИЈУ

УХВАТИО САМ ГА! МОЖЕТЕ ЛИ ДА МЕ ИЗВУЧЕТЕ...?

МИНУТИ ОЧАЈНИЧКИХ НАПОРА, А ОНДА...

ВИ... ВИ СТЕ МИ СПАСЛИ... ЖИВОТ!

НЕ СТОЈТЕ ТАКО! МАШИТЕ РУКАМА... ЛУПАЈТЕ НОГАМА!

ОХ... ЈА САМ... ДОБРО МИ ЈЕ!

ГЛЕ... ПА ТИ СИ ЈОШ ДЕЧАК!

А ВИ... ВИ СТЕ КАПЕТАН ВИНТЕР! ТО МОРА ДА ЈЕ БИЛА ПРЕШКА

ЈА... ЈА НИСАМ МОГАО ВАС ДА СПАСЕМ!

ИПАК ЈЕДИ! ЈА САМ СВЕДОК!

©1959 Walt Disney Productions World Rights Reserved

НАСТАВИТЕ СЕ

КАО САН...

Један познати немачки психијатар лечио је неког пацијента који је био уобразио да у Америци има течу и да ће наследити његово имање. Неколико месеци било је, потребно да се болесник ослободи те фикције. Кад је најзад пуштен са клинике као излечен стигао је из Америке телеграм: теча, о чијем постојању он стварно ништа није знао, умро је у Њујорку и оставио му наслеђе од два милиона долара.

ЈЕСТИВО УЉЕ КОЈЕ СЕ НЕ ВАРИ

Совјетски ботаничари открили су ново биљно уље које човечји организам не може да вари. Спручњаци сматрају да ће ово уље бити идеално решење за оне болеснике којима су лекари одредили дијеталну исхрану без животињских и биљних масноћа. Наиме, уље ће давати укус храни, а на организам уопште неће имати никаквог утицаја

Где ли значите?

ЗАШТО ЈЕ ПРОТЕКЛО ЛЕТО БИЛО ТАКО ЖАРКО

Астрономи из опсерваторије Лоуел, у Аризони, констатовали су да је у току протеклих пет година сунчана светлост постала за два отсто јача него раније. Они претпостављају да се за толико појачала и сунчева топлота па да је за 2% и загревање земље јаче но пре. На који су начин амерички научници дошли до овог закључка? Наравно да нису могли непосредно да мере сунчеву светлост већ су то чинили посредним путем: мерили су осветљеност Урана и Нептуна од Сунца и 16 других планета и упоређивали је са јачином осветљавања из ранијих година.

но да нису могли непосредно да мере сунчеву светлост већ су то чинили посредним путем: мерили су осветљеност Урана и Нептуна од Сунца и 16 других планета и упоређивали је са јачином осветљавања из ранијих година.

НЕМА ВИШЕ ЗАГОРЕВАЊА

Показало се да јело не мора да загоревати и кити ако се судови у којима се кува или пеку премажу тешким слојем оликовске емулзије, једном вештачком хемиском супстанцом. Што је најважније ова супстанца је потпуно нешкодљива за људски организам.

Због пијаних возача

Све више се уводи у употребу испитивање крви возача да би се сазнало да ли је за време војвође био при пићу или не, мада овај начин испитивања доноси и неке неповољне закључке. Наиме, није се једанпут десило да је анализа утврдила постојање алкохола у крви иако је возач био потпуно трезан. Откуда ово? Ако се игла за вађење крви стерилише у алкохолу, онда је резултат позитиван иако би требало да буде негативан. Један Француз је, међутим, израдио специјално осетљиву направу којој је назвао „осмомила“. Он помоћу ње утврђује боље но иједном другом направом да ли у даху возача постоји испарење алкохола.

НАЈБОГАТИЈИ РУДНИК ГВОЗЂА

Сахара није само велики резервоар нафте него и једно од најбогатијих налазишта руде гвожђа. Једна британско-француска компанија отворила је на „Брду Мртвих душа“ у Црним Планинама рудник који је засада највећи у свету. Према проценама, само на овом подручју налазе се резерве од 200 милиона тона најбоље гвозде-не руде. У току наредне три године ове компаније ће инвестирати у нови рудник 700 милиона немачких марака, после чега ће годишње моћи да се извлочи око шест милиона тона руде.

И такав клуб

У Енглеској постоје разни клубови, па чак и „клуб пудлица“. Најмањи члан овог друштва, мала „Бенки“ почашена је приликом прославе са две чаше вина и попила га. Како се осећала после тога — ми не знамо.

МЕТАЛ ОД ВЛАКАНА ИМА 90 ПРОЦЕНАТА ВАЗДУХА

Влакнасти метал направљен на Технолошком институту у Илиноису нови је производ који изгледа као компактна метална плоча иако садржи 90 процената ваздуха. Овај материјал направљен од ситних металних влакана повезаних међу собом топлотом, веома је јак и лак што га чини погодним за изградњу авиона и ракете. У другом облику овај нови материјал може се користити као филтар за течности и гасове.

ЈЕСЕЊА ПШЕНИЦА ДОБИЈЕНА ОД ОЗИМЕ

У белоруском научном институту за испитивање земљорадничких производа добијене су четири сорте озиме пшенице. До њих се дошло постепено „преваспитавањем“ јаре (пролећне) пшенице. Селекционар Мухин каже да су јаре врсте сејане сваке године све раније, док није дошло докле да је биљка стекла својства озимих усева.

Падобран за астронауте

Послате помоћу ракете на веома велику висину, животиње су у одређеном тренутку бивале откачене од ракете и враћане на земљу падобраном. Да би у томе успели, стручњаци су морали да конструирају нарочите уређаје, али се одавно поставило питање на који начин да се спасавају астронаути чија би се ракета наједном покварила. То може да се догоди и на самом почетку летења, каквих је случајева било у САД, или касније, пошто се међупланетарно тело прилично одвоји од земље.

истом тренутку ступа у дејство мала помоћна ракета причвршћена на пилотску кабину. Њен се задатак састоји у томе да кабину удаљи од ракете више километара. У следећем стадијуму помоћна ракета се одваја од кабине, а затим отвара се падобран који успорава пад кабине сводећи њену брзину на десет метара у секунди, тј. 36 километара на сат. Пошто би при таквом паду ударац о земљу био опасан, начињени су унутарњи уређаји који ублажују потрес тако да падобранец остане неповређен.

Неумешан слон

Слон „Докси“ врло је омиљен у зоолошком врту у Лондону. Јако је дружелубив и води чак понешто и да помоћу

гне својим чуварима. У тој својој „вредној“ дохватио је метлу да очисти лишће, али — из већ пуних колица.

ХЛАДНА СУНЧАНА ПЕЋ

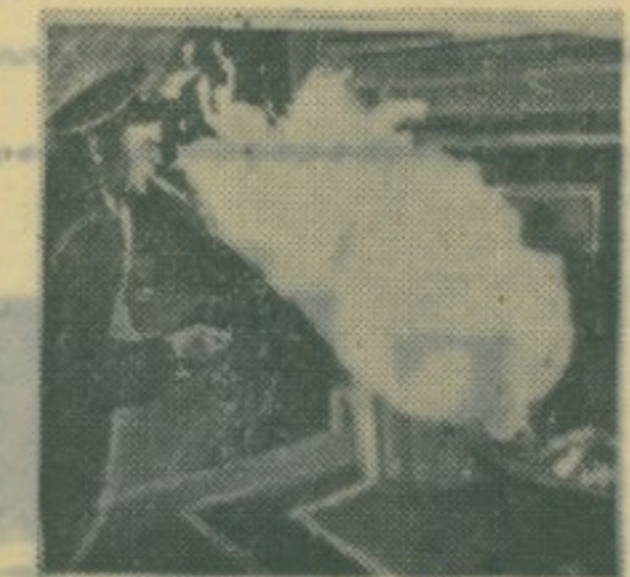
Два америчка научника са Станфордског универзитета, професор Маркус и професор Водер, начинили су у својој лабораторији наоко противуречан проналазак: хладну сунчану пећ. У њиховој пећи врши се усретрешивање сунчаних зрака, као и у другима, али се одмах добивена топлота одводи помоћу сталног струјања воде а задржавају хладни сунчани зраци чија је фотохемика моћ веома велика. Зашто они то раде? Зато што се надају да ће на тај начин решити проблем фотосинтезе и да ће им поћи за руком да из ваздуха добију шећер и протеине.

Први на листи

На листи паразита које свуда и у свако доба треба гонити, у Француској се међу првима налазе аргентински мрави. Откривени тек 1920 године, сада се налазе у свим француским покрајинама: брзају земљу, пењу се на дрвеће у бесконачним поворкама, силасе, улазе у куће, испитују сваки кутак па чак улазе и у фрижидере. Њихове хорде се провлаче и кроз најмање пукотине. Готово ниједна друга врста мравца не може да опстане од њих. Истерију чак и зечева из склоништа и птице из гнезда. За последњих неколико година, аргентински мрави су се прогласили готово искључивим господарем доброг дела Француске.

ПРАКТИЧНО И БРЗО

Цени Алмон, носач са станице показује у чекаоници путницима како он ложи ватру: — Узмите мало мазута у уста и затим га испљуните на пламен. Зато при паљењу ватре немате поребе да се савијате. Алмон пали ватру на растојању од два метра.

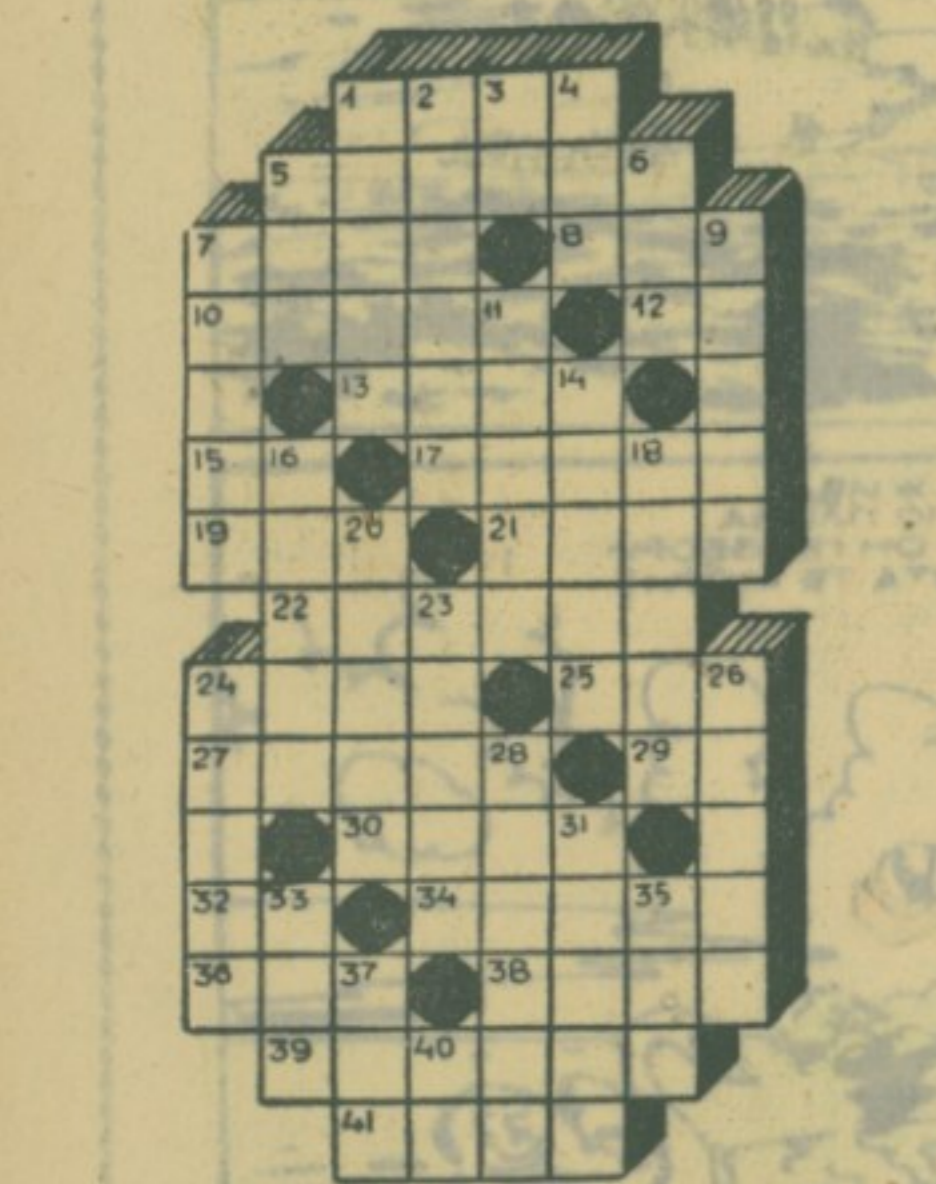

★★★★★★★★★★★★★★★★

Водоравно: 1) врста спорта; 5) град у Хрватској; 7) начин писања, стил; 8) део терезија; 10) самогласник; 12) два слова; 13) лука на Црвеном Мору; 15) скраћеница за народни одбор; 17) сазвучје тона; 19) јединица за рад у физици; 21) коцка (латински); 22) главни град једне европске државе; 24) индонезанско острво; 25) билијарски штап; 27) једна од електрода; 29) грчко слово; 30) површина; 32) хемиски знак за злато; 34) несрећа, неприлика; 38) прост број; 39) италијанска извучна јединица; 39) књиговодствени термин; 41) туга.

Усправно: 1) новчани завод; 2) плот; 3) два слова; 4) тениски израз; 5) опак; 6) главни град једне суседне државе; 7) даламатинско мушко име; 8) господар; 11) доктор медицине; 14) наше издавачко предузеће; 16) део намештаја; 18) дежурни у разреду; 20) јединица за мерење течности у Енглеској; 23) хемиски елемент; 24) наша плодна покрајина; 26) змија отровница; 28) један минерал; 31) маслина; 33) сат, час; 35) дуг временски период; 37) непознато у математици; 40) хемиски знак за телур.

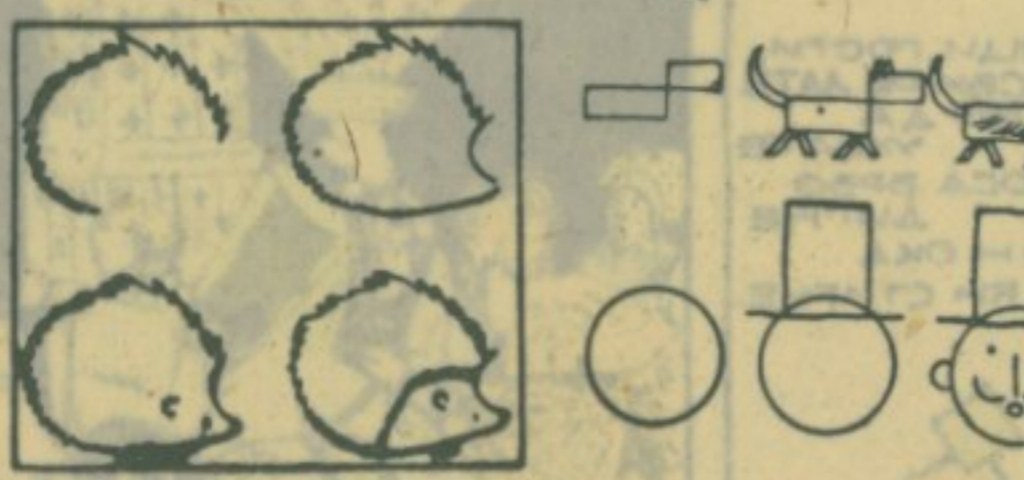
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Лист; 5) Ласкер; 7) Фаул; 8) лик; 10) екран; 12) мо; 13) анас; 15) ек; 17) Довар; 19) Раб; 21) вила; 22) Кубала; 24) Рака; 25) ара; 27) Омега; 29) М(арк) Т(вен); 30) Теба; 32) ар; 34) Роден; 36) тон; 38) Нама; 39) Гарона; 41) Ласа.
Усправно: 1) Лаура; 2) Исланд; 3) СК; 4) Тел; 5) лак; 6) Рим; 7) фењер; 9) кобра; 11) Нарва; 14) свила; 16) Какав; 18) аларм; 20) букет; 23) багер; 24) ролат; 26) Атина; 28) абонес; 31) Адана; 33) „Рог“; 35) Ема; 37) Нал; 40) ра.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

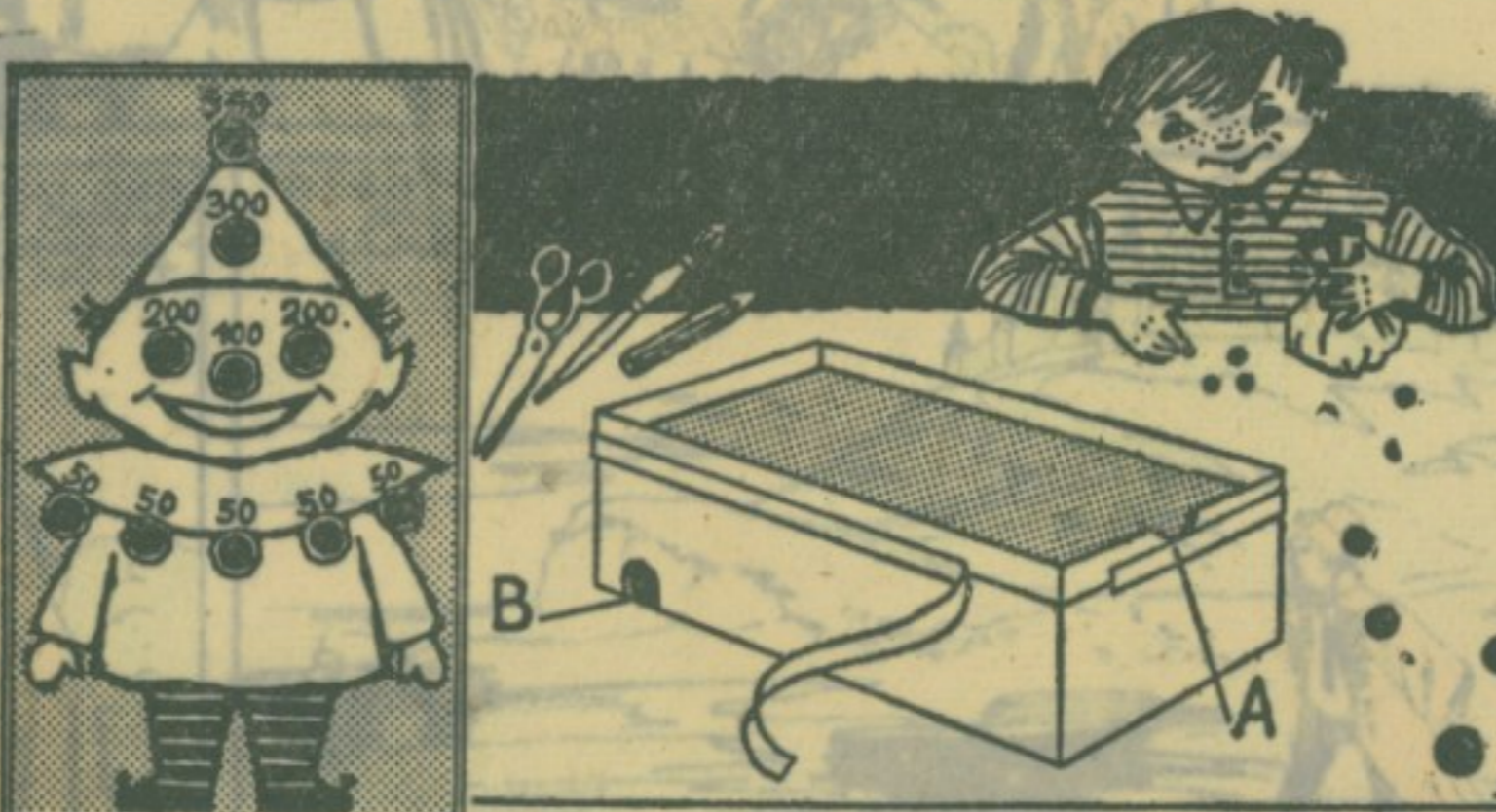
Трговац платном КО МЕ ДИРА, ПОГОДИ!

Један од дечака је трговац, други помоћник, трећи крадљивац, четврти милиционер. Остали претстављају трубе платна и поређају се уза вид или ограду. Трговац изброји колико комада има и онда оде мало да прочета а помоћника остави да чува платно. Али он заопи. За то време крадљивац украде једно, више или све платно. Кад се пробуди, помоћник виче за помоћ. У то се газда враћа, избјеже помоћника што је заборавао дужност па зове милиционера у помоћ. Сад сви троје трче да пронађу допва. За то време они су се поакривали. Кад пронађу „платно“ донесу га у дућан а лопову пред дућаном суде: да му се отсече глава. Уствари скине му се прутинем капа с главе.

За мале цртаче

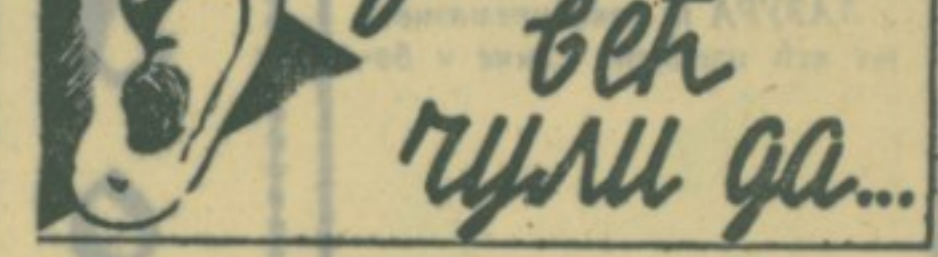

Занимљива игра кликерима

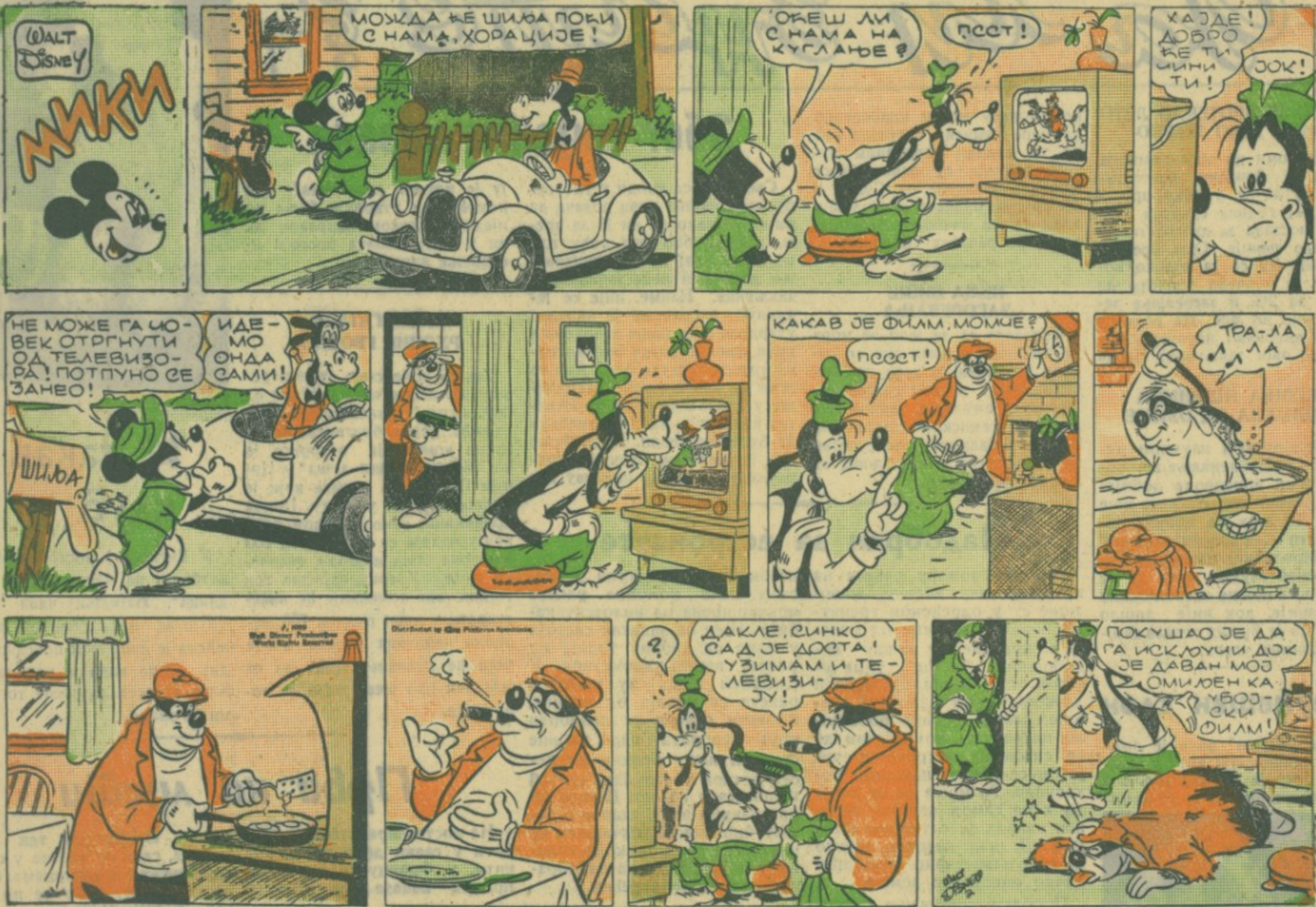
За ову занимљиву игру кликерима потребна нам је једна картонска кутија од шпелета, маказе, трака лепљиве хартије и кутија са левеним бојицама. Напре се на унутрашњој страни поклопаца нацрта пајак каквог видите на левој страни слике. Кружиће на капи и око-вратнику, као и очи и нос треба лепо изрезати. Ти кружићи треба да су толико велики да кроз њих лако може да прође кликер. Изнад проклицених зупа испишу се бројеви као на слици. Од ивице поклопаца, где су ноге шареног пајака, изреже се један полукруг (А). Да би кликер могли да се опет истресу из кутије, при њеном дну изреже се један мало већи отвор (Б). Наизад се на отвору кутију постави поклопац, али не као кад се кутија затвара већ унутрашњом страном нагоре, па се помоћу лепљиве траке залепи за кутију. Готово! Сад можемо да почнемо игру. Сваки играч има пет кликера. Кроз полукруг, означен на цртежу словом А, кликер се одгуче према јазу. Играчи се труде да до-бро циљају и да њихов кликер пропадне кроз кружић означен што већим бројем, јер се они сабирају, а победник је онај који први скупи хиљаду болова.

Јесте ли већ чули да...

... књижевници Шилер, Чехов, Диамел били су по занимању лекари. Ренодо, издавач првих новина у Француској (1631), био је такође лекар, као и Папен, Семеринг и Мајер који су у историји ишли као фижичари.
... у време Немање српски војници имали су поред осталог оружја (копља, мача, униформе) и 18 веку, и то најпре у Упсали, у Шведској.
... израз „симбиоза“, који означава заједнички живот два организма различитих врста, увео је у науку, 1879 године, немачки ботаничар Де Бари.
... батем су гајили још стари Вавилонци, У Европу су батем донели Феничани.
... у 17 веку употребљавао се штирак за рубље обојен жутом бојом.
... на свету има око 700 разних врста цвета перунике.

СТРПЉЕЊЕ

Ујка Паја објашњава Гаји, Раји и Влаји да се стрпљењем све да постићи. На то се Влаја гласно насмејао.
 — Зашто се смејеш? — Ти као да не верујеш...

— Верујем, верујем, ујка Пајо, само бих волео да видим како би истиснуту зубну пасту стрпљењем поново вратио у тубу.

ЛЕКОВИТА БАЊА

Дошао Пера Ждера у бању, на се зачудио и упитао једног познаника.
 — Шта, ова бања за мршављење чини ми се да је слабо посвећена, јер у њој нема скоро никога.
 — Није тачно. Гостију има много, само су толико ослабили и омршавели да се једва виде.

ПИТАЊА ОДИДЖОРИ

Шта је лазура?
 Ко су Замбоси?
 Шта је чапкун?
 Шта је канабин?
 Ко је била Мефита?
 Шта све значи реч сакада?

ОДГОВОР

ЛАЗУРА је лако премазивање већ израђене слике у бо-

и неком провидном бојом, тако да се доња боја може ви-

ЗАМБОСИ су мелези ирвана и америчких Индијанаца. Највише их има у Средњој Америци и северном делу Јужне Америке, а укупно — неколико милиона.

ЧАПКУН је турска реч и означава коња са ситним и брзим ходом, коња који у ходу у исто време диже обе десне, на обе леве ноге. Иначе, код нас та реч означава: лолу, обсењача, окачењака.

КАНАБИН је алкохолни саставни део индиске конопље који има наркотично дејство.

МЕФИТА је била римска богиња која је, по предању, разгонила кухња испарења.

САКАДА је француска реч и значи [јак трај] коњском уздом. У фигуративном смислу сакада означава оштар прекор, а у музичком јак потез гудалом којим се отсвира више нота.

БАТКА ОЦАКУ СЛАТНИ

